

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Blanka Hudcová

Úroveň finanční gramotnosti žáků 2. stupně základních škol na Blanensku
bakalářská práce

Olomouc 2019

Vedoucí práce: Ing. Alena Opletalová, Ph.D.

Prohlašuji, že bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou odbornou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Protivanově dne 15. 4. 2019.

Blanka Hudcová

Poděkování

Děkuji Ing. Aleně Opletalové, Ph.D. za metodickou pomoc při vedení mé práce, podnětné připomínky a vstřícný přístup.

Obsah

Úvod	5
1 Finanční gramotnost a její základní pojmy	7
1.1 Definice a význam finanční gramotnosti	7
1.2 Vymezení banky a platebních karet	8
1.3 Vymezení trhu a jeho základní pojmy	11
1.4 Rodinný rozpočet	12
2 Podíl rodičů na finanční gramotnosti svých dětí	15
2.1 Kapesné jako nástroj utváření finanční gramotnosti	15
2.2 Další prostředky předávání finanční gramotnosti rodiči	16
2.3 Vzdělávání dospělých v oblasti finanční gramotnosti	17
3 Výuka finanční gramotnosti na základních školách	19
3.1 Přístup k finančnímu vzdělávání na základních školách	19
3.2 Význam vzdělání v oblasti finanční gramotnosti	20
4 Výzkumné šetření zaměřené na úroveň finanční gramotnosti žáků	22
4.1 Cíle výzkumu	22
4.2 Výzkumné otázky	22
4.3 Metoda výzkumu	22
4.4 Průběh testování	23
4.5 Vyhodnocení výsledků testování	24
4.6 Vyhodnocení výzkumných otázek	34
4.7 Diskuze výsledků	36
Závěr	39
Seznam použité literatury a zdrojů	41
Seznam grafů	43
Seznam obrázků	44
Seznam příloh	45

Úvod

Téma své bakalářské práce jsem si vybrala proto, že si myslím, že nedostatečné znalosti v oblasti finanční gramotnosti ovlivňují celou společnost a kvůli těmto nedostatkům se jednotliví lidé dostávají do svízelných situací. Nové znalosti, které získám při zpracování této problematiky, využiji při svém povolání ve sféře veřejné správy, kde se setkávám s nejrůznějšími lidmi. I když pracuji s dospělými lidmi, je nutné se zaměřit především na naše děti, ke kterým by se měly dostávat kvalitní informace z oblasti finanční gramotnosti, aby získaly možnost na hodnotnější život.

Dnešní společnost je každý den v kontaktu s financemi, ale ne každý se svými financemi dokáže správně naložit, proto si myslím, že je nezbytné finanční gramotnost vštěpovat dětem již na základní škole. Děti na základní škole by měli umět hospodařit s penězi, znát složky rodinného rozpočtu, vědět aspoň přibližný plat rodičů a znát různé finanční služby, které trh nabízí. Při mých brigádách v obchodech s potravinami na Blanensku jsem si všimla, že většina 11letých až 15letých dětí nakupuje zbytečné věci, za které denně utratí více jak 100 Kč, proto si myslím, že úroveň finanční gramotnosti této skupiny lidí není příliš vysoká. Děti nemají dostatečné znalosti a v praxi s penězi neumí nakládat.

Tato bakalářská práce se zabývá úrovní znalostí v oblasti finanční gramotnosti žáků 9. tříd základních škol. Tuto skupinu respondentů jsem si vybrala proto, že i znalosti v oblasti financí mohou pomoci při výběru dalšího studia. Mnoho mladistvých po základní škole chodí na brigádu, ale s vydělanými penězi neumí správně nakládat. A v neposlední řadě část z nich ve studiu nepokračuje a zapojují se do pracovního procesu, tudíž musí již zodpovědně zacházet se svými penězi.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část vymezuje základní pojmy v oblasti finanční gramotnosti, podíl výchovy rodičů na znalostech finanční gramotnosti svých dětí a vyučování finanční gramotnosti na základních školách. V praktické části bakalářské práce je hlavním cílem pomocí didaktického testu zjistit úroveň finanční gramotnosti žáků 9. tříd základních škol na Blanensku. Tento cíl je rozpracován do tří dílčích cílů, které jsou následující:

Dílčí cíl č. 1: Zjistit, zda se projevuje rozdíl ve znalostech finanční gramotnosti u žáků městských škol a vesnických škol a jestli ano, tak jestli je tento rozdíl zjevný, nebo nepodstatný. Jako zjevný rozdíl považuji rozdíl více než 10 %.

Dílčí cíl č. 2: Zjistit, jak žáci nakládají se svými penězi.

Dílčí cíl č. 3: Zjistit, zda se projevuje rozdíl ve znalostech finanční gramotnosti u žáků, kteří dostávají kapesné, a těmi, kteří kapesné nedostávají a jestli ano, tak jestli je tento rozdíl markantní nebo zanedbatelný. Jako markantní považuji rozdíl více než 20 %.

V teoretické části je definována finanční gramotnost a základní pojmy, které se k finanční gramotnosti vztahují. V kapitole podíl rodičů na finanční gramotnosti svých dětí zjišťuji, jak je důležitá i výchova v rodině k finanční gramotnosti a jaké prostředky mohou rodiče používat a poslední kapitola je zaměřena na výuku finanční gramotnosti na základních školách.

V praktické části popisuji metodu, kterou jsem si pro svoji práci vybrala, jak a kde šetření probíhalo, analyzuji výsledky didaktického testu a odpovídám na výzkumné otázky, které jsem si na začátku stanovila. Výsledky otázek testů a poté i výzkumných otázek jsem zobrazila pro lepší čitelnost do grafů.

1 Finanční gramotnost a její základní pojmy

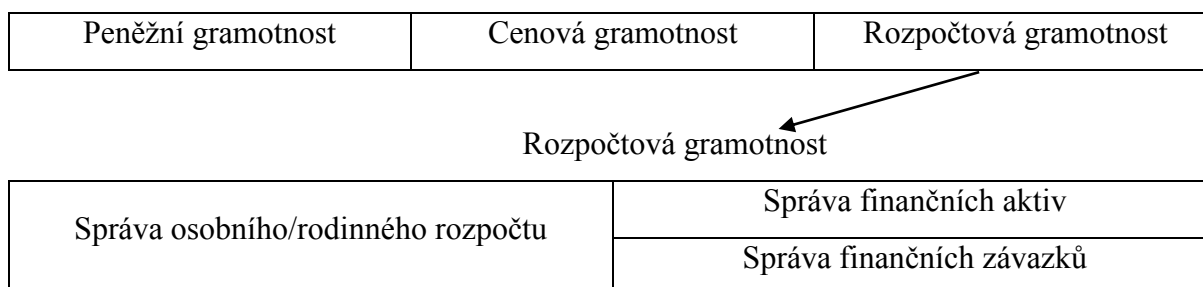
Finanční gramotnost je specializovanou částí ekonomické gramotnosti. Ekonomická gramotnost zahrnuje kromě finanční gramotnosti ještě zajištění si příjmu, úvahu nad důsledky osobních rozhodnutí současného i budoucího příjmu, orientaci na trhu práce a schopnosti rozhodovat o osobních výdajích. (Opletalová, 2014) Z toho vyplývá, že finančně gramotný člověk zachází se svými financemi rozumně, bezpečně a efektivně.

1.1 Definice a význam finanční gramotnosti

Pojem finanční gramotnost byl na Českém území konkrétně definován v roce 2006. Avšak první definice pochází až z publikace *Národní strategie finančního vzdělávání* (2007, akt. 2010) a zní: „*Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.*“ Aktuální definici vymezili v roce 2017 členové Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání, která je řízena MF, a zní „*Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a postojů nezbytných k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného finančního rozhodování.*“ Je to tedy souhrn kompetencí, které je nutné předávat a zdokonalovat jejich znalost u našich dětí. I vlivem poslední ekonomické krize se toto téma stalo jedním z hlavních na světové scéně. (Altmanová, 2010)

Finanční gramotnost se skládá ze tří základních částí z peněžní, cenové a rozpočtové gramotnosti. Peněžní gramotnost zajišťuje znalosti o penězích, bankách a platebních kartách. Cenová gramotnost zahrnuje problematiku cenových mechanismů a inflací. A rozpočtová gramotnost se věnuje především správě finančních aktiv a správě finančních závazků občanů. (Škvára, 2016) Dalšími dílčími složkami finanční gramotnosti jsou numerická gramotnost (schopnosti z oblasti matematiky), informační gramotnost (schopnost rozlišovat relevantní informace od irelevantních) a právní gramotnost (znalost platného práva – Ústavy ČR).

Finanční gramotnost

Obrázek č. 1 Složky finanční gramotnosti (Národní strategie finančního vzdělávání, 2010, s. 13)

Finanční gramotnost lidí má v současné době stále větší význam. V dnešní konzumní společnosti, kdy na nás působí reklamy, média, módní trendy, nabídky různého zboží a služeb, je nutné, aby člověk byl za své činy odpovědný a k tomu potřebuje být adekvátně finančně vzdělaný. MF České republiky zaujímá strategii, že informovaný a vzdělaný občan na finančním trhu je schopen přijímat odpovědná rozhodnutí. Finanční gramotnost se netýká pouze situací spojené s nakupováním, ale i běžných situací jako je příprava na budoucí profesi, hledání zaměstnání, hledání vlastního bydlení, dovolená nebo naplňování svých cílů. Nedostatečná informovanost v oblasti financí způsobuje předluženost českých domácností, která způsobuje problémy existenční, vztahové, pracovní či psychické v samostatných rodinách, ale tato situace má dopad i na celou společnost.

1.2 Vymezení banky a platebních karet

Jedním ze základních oblastí finanční gramotnosti je oblast bank a platebních karet, kterou budu vymezovat v další části textu. Tato oblast je ve Standardech finanční gramotnosti, tudíž se ji žáci učí již na základní škole, a je nutná k pochopení fungování finančního trhu.

Dohled nad finančním trhem vykonává Česká národní banka, která je centrální bankou České republiky, a jejíž činnost upravuje zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Jejím nejvyšším řídicím orgánem je bankovní rada. Hlavním cílem České národní banky je péče o cenovou stabilitu, tj. nízkoinflační prostředí v ekonomice, což přispívá k udržitelnému hospodářskému růstu.

Další činnosti České národní banky jsou určování měnové politiky, vydávání bankovek a mincí, řízení peněžního oběhu, řízení platebního styku a zúčtování bank, vykonávání dohledu nad bankovním sektorem, čímž zajišťuje bezpečnost, spolehlivost a efektivnost platebních systémů, a dále zajišťuje dohled nad kapitálovým trhem, pojišťovnictvím, penzijním připojištěním, družstevními záložnami, institucemi elektronických peněz a devizovými penězi a transakcemi. (Škvára, 2016)

Česká národní banka poskytuje i bankovní služby. Tyto služby jsou pro stát, veřejný sektor a vede účty organizacím napojených na státní rozpočet. Těmito organizacemi jsou finanční a celní úřady, Česká správa sociálního zabezpečení, úřady práce, příspěvková organizace, státní fondy a další.

Česká národní banka je součástí bankovního sektoru spolu s komerčními bankami. Český bankovní sektor je součástí evropského bankovního trhu. Nejvýznamnější banky působící na našem trhu jsou součástí velkých evropských bankovních skupin, např. Unicredit, Erste Bank, Sociéte Générale a další. Mezi hlavní právní předpisy zajišťující fungování bankovního sektoru patří zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, zákon č. 377/2005 Sb., o finančních konglomerátech, zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, Vyhláška České národní banky č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry. (Škvára, 2016)

Podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách se bankami rozumí právnické osoby se sídlem v České republice založené jako akciová společnost, které přijímají vklady od veřejnosti a poskytují úvěry, a které k výkonu činností mají licenci. Banky mohou přijímat vklady od veřejnosti, poskytovat úvěry, investovat do cenných papírů, poskytovat finanční pronájem, poskytovat platební styk a zúčtování, vydávat a spravovat platební prostředky, poskytovat záruky, obstarávat inkaso, otevírat akreditivy, poskytovat investiční služby, poskytovat finanční makléřství, vykonávat funkci depozitáře, vykonávat směnárenskou činnost, poskytovat bankovní informace, obchodovat na vlastní účet, pronajímat bezpečnostní schránky a provádět činnosti s těmito činnostmi souvisejícími.

Banky členíme podle dvou základních kritérií. Prvním kritériem členění je dělení podle vlastnické struktury, mezi něž patří u nás nejrozšířenější banky soukromé, a dále banky státní a družstevní. Druhým kritériem členění je zaměření činnosti bank. Do této skupiny patří banky univerzální, které vykonávají všechny základní druhy bankovních služeb. Dále specializované banky jako jsou depozitní banky, stavební spořitelny, hypoteční banky, investiční banky a záruční banky. Posledním typem jsou komerční banky, které přijímají vklady, poskytují úvěry, zprostředkovávají platební styk a provádějí operace s cennými papíry. (Škvára, 2016)

Banky poskytují nejrůznější bankovní služby. Jednou z nich jsou depozitní obchody, kdy klienti vkládají své peníze bankám na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé účty, a banky tyto prostředky dále využívají k provozování aktivních obchodů. Mezi nejběžnější depozitní produkty bank patří běžný účet, spořicí účet, termínovaný vklad, vkladní knížka, depozitní směnka, overnight, účty úschov, bankopojištění a další.

Další službou poskytující banky jsou úvěrové obchody. Jedná se o poskytnutí prostředků věřitelem dlužníkovi, který je ochoten za tyto prostředky zaplatit určitý úrok. Úvěry mohou být zbožové nebo peněžní. Dále se na trhu objevují úvěry spotřebitelské, hypoteční, kontokorent a úvěry ze stavebního spoření.

Jednou z nepostradatelných bankovních služeb je platební styk. Platební styk může být hotovostní nebo bezhotovostní. Bezhotovostní platební styk dále dělíme na tuzemský, zahraniční a příhraniční. Bezhotovostní tuzemský platební styk má jasnou identifikaci klienta, která je tvořena číslem účtu a kódem banky a jeho základními nástroji jsou příkaz k úhradě, příkaz k inkasu, hromadné příkazy, trvalé příkazy, šeky, bankovní platební karta a platební příkaz pro mezinárodní platební styk. (Škvára, 2016)

Aby bankovní služby byly pro zákazníka pohodlné vydávají banky platební karty. Platební karty jsou v současné době nenahraditelnou možností platby. Je to elektronický platební prostředek, který používáme k platbě u obchodníka, nákupu přes internet či k výběru hotovosti. V České republice se používají od roku 1990 a banky vydávají především debetní platební karty, avšak některé nebankovní instituce vydávají karty předplatní, kreditní, věrnostní a jiné. Platební karty jsou chráněny proti zneužití PIN kódem, který je zpravidla tvořen čtyřmi číslicemi, které by si klient měl uchovat pouze v paměti.

Platební karty můžeme dělit podle způsobu zúčtování, způsobu provedení, použitelnosti nebo použité technologie. Podle způsobu zúčtování dělíme karty na debetní, které nám umožňují čerpat finanční prostředky do výše zůstatku na svém účtu, kreditní, které umožňují kromě možnosti placení i půjčování peněz a splácení je prováděno zpravidla jednou měsíčně, charge karty, nákupní úvěrové karty a předplatní karty. Podle provedení máme dva typy platebních karet, a to jsou elektronické karty, které jsou u nás nejrozšířenější, a embosované karty. Podle použitelnosti dělíme platební karty na domácí, kterými zaplatíme pouze na území České republiky, ale banky od jejich používání, v době rozmachu cest do zahraničí, upouštějí a orientují se na karty mezinárodní, které můžeme používat jak na našem území, tak i v zahraničí. Podle použité technologie rozlišujeme karty s magnetickým proužkem, s čipovou technologií a hybridní karty, které obsahují obě výše zmíněné technologie. (Škvára, 2016)

S platebními kartami je spojena bankovní služba CashBack, kdy při nákupu můžete vybírat hotovost přímo na pokladnách v obchodech.

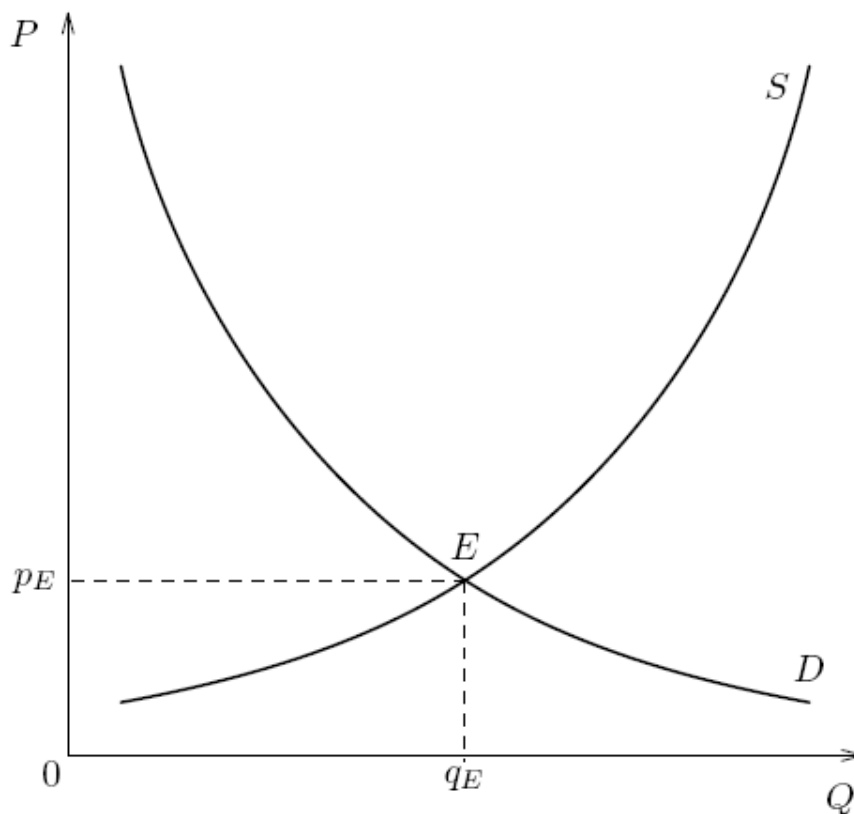
V dnešním moderním světě, kdy lidé nechtějí ztrácet čas a strachovat se o hotovost, jsou platební karty na finančním trhu nezbytností.

1.3 Vymezení trhu a jeho základní pojmy

S trhem se člověk setkává každý den. Jak bylo zmíněno v minulé podkapitole (1.1) dohled nad finančním trhem vykonává Česká národní banka. V této kapitole se budu snažit základně vymežit trh a vysvětlit jeho základní pojmy, které se na něm vyskytují.

Trhem nazýváme prostor, kde se směňují statky za peníze, tedy střetu nabídky a poptávky statků. Dělíme je z hlediska geografického na trhy místní, národní a světové, z hlediska množství výrobců na agregátní, dílčí a individuální, a i podle toho, co lze na trhu koupit na trh statků a peněz, práce, kapitálu, peněz a výrobních faktorů.

Jedním z nejdůležitějších pojmů, které se na trhu objevují, je cena. Cena výrobků je snaha kupujícího, co nejvýhodněji koupit a prodávajícího, co nejlépe prodat, tudíž je nutné najít ideální míru ceny, kterou udává vztah mezi nabídkou a poptávkou. Pro nabídku platí, že čím vyšší počet statků na trhu, tím nižší je cena produktu. A pro poptávku platí, že čím více roste poptávka po produktu, tím roste i cena produktu. Cena (P) je rovnovážným bodem (E) mezi nabídkou (D) a poptávkou (S) (viz. graf. 1). (Švára, 2016) Cena vzniká součtem všech nákladů na vznik produktu, tedy náklady za vstupní suroviny, práci, energii, bezpečnost, dopravu, skladování i prodej, k čemuž se v konečné fázi započítá daň z přidané hodnoty nebo daň spotřební.

Obrázek č. 2 Rovnovážný bod trhu

Nepostradatelným pojmem pro prostředí trhu je inflace. Řada definic se shoduje na tvrzení, že inflace znamená znehodnocení peněz. Inflace je všeobecný růst cenové hladiny v čase, což znamená roční tempo růstu v průměru všech cen. Počítá se za pomoci indexů spotřebitelských cen vybraných reprezentativních výrobků a služeb do spotřebního koše, do kterého jsou zařazeny výrobky potravinářského zboží, nepotravinářského zboží a služeb. (Balabán, 2011)

Na trhu se setkáváme kromě zboží, které pravidelně nakupujeme, jako jsou potraviny, elektronika nebo hygienické potřeby, služby, které využíváme jako například kadeřnictví, kosmetika nebo sportovní kluby, tak i s daněmi, které jsou odváděny z koupě zboží a služeb, z nemovitostí, a dalších věcí, které se na trhu objevují včetně mzdy. Dále se na trhu potkáváme i s nabídkou peněz ve formě různých půjček, které ovšem nejsou poskytovány zdarma.

Je nutné nezapomínat i na trh práce, kdy naše volba přípravy na budoucí povolání ovlivňuje celý život. Trh práce ovlivňuje zaměstnanost státu. Při volbě povolání je nutné zvážit kromě toho, co chceme dělat, i jaké budeme mít uplatnění i přínos pro společnost, tedy reflektovat poptávku trhu práce. Nezaměstnaný člověk je definován jako člověk, který nemůže najít práci, přitom je schopný pracovat a práci aktivně hledá. (Škvára, 2016)

1.4 Rodinný rozpočet

Každý člověk má nějaké své příjmy a výdaje. K tomu, aby se nedostal do problémů, člověku pomáhá tvorba rozpočtu, který patří do Standardů finanční gramotnosti. Finančně gramotný člověk zná své položky rozpočtu, ví váhu důležitosti jednotlivých položek a díky rozpočtu se se svými financemi snaží co nejlépe hospodařit.

Pro člověka je nejvýznamnější sociální skupinou právě rodina, kterou se snaží co nejlépe zaopatřit. V rámci hospodaření rodin se užívá pojem domácnost, která má svoje příjmy a výdaje. Základem hospodaření domácnosti je rozpočet, který má složku příjmů, do kterých řadíme aktivní výdělky ekonomicky aktivních členů i pasivní příjmy (např. pronájem bytu), a složku výdajů, což je uspokojování potřeb všech členů domácnosti. Rozpočet domácnosti je finanční plán přepokládaných příjmů a výdajů za určité období. (Kašová, 2012)

Základním pojmem v oblasti financí, se kterým se denně setkáváme, a který je základním pilířem rodinného rozpočtu, jsou peníze. Ekonomická definice peněz zní: *„Peníze jsou jakékoli aktivum všeobecně přijímané při placení za zboží a služby nebo při placení dluhu.“* (Škvára, 2016) Penězi vyjadřujeme hodnotu všeho zboží, služeb a majetku.

Peníze mají formu komoditních peněz, které byli nejstarším platidlem, neboť se jedná o zboží, později o drahé kovy. Dále mají formu papírových peněz, tedy bankovek a mincí tím rozumíme oběživo, a bankovních peněz neboli depozitních, které jsou bezhotovostní.

Peníze mají v našem světě nenahraditelnou funkci. Mezi jejich základní funkce řadíme prostředek směny, zúčtovací jednotka a uchovatel hodnoty.

Dalšími pojmy, které při tvorbě rozpočtu používáme jsou pojmy příjmy a výdaje.

Příjmy jsou veškeré peníze, které do rozpočtu přichází. Příjmy mohou být aktivní, mezi které patří mzda, a na kterých se členové rodiny podílí aktivně svými silami. Nebo mohou být příjmy pasivní, kdy investice vydělává peníze bez aktivní činnosti členů rodiny, např. příjmy z pronájmu bytu, sociální dávky, úroky z vkladů a podobně. A posledním druhem příjmů jsou jednorázové, se kterými v rozpočtu nemělo být počítáno např. výhra v loterii, dědictví apod.

Výdaji rozumíme peníze, které rodina utratí. Výdaje jsou pevné, jejichž výše lze obtížně snížit např. nájemné, elektřina apod., kontrolovatelné, které lze odložit např. koupě ledničky, když stará ještě funguje, dále nepravidelné např. dovolená, a jednorázové, kam patří nenadálé opravy např. střechy.

Podle výše příjmů a výdajů je ovlivňován rodinný rozpočet. Rozpočet může být vyrovnaný, kdy příjmy jsou stejné jak výdaje. Tento druh rozpočtu není ideální, protože domácnost nevytváří žádné rezervy a velice rychle se dostanou do dalšího typu rozpočtů, a to do deficitního. Deficitní druh rozpočtu znamená, že naše výdaje jsou vyšší než příjmy a tento nedostatek se snažíme vykompenzovat úvěry, kterými se lehce dostaneme do finančních problémů až exekucí. Posledním druhem rozpočtu, a zároveň tím nejideálnějším je přebytkový rozpočet, kdy příjmy jsou vyšší než výdaje. Domácnost vytváří rezervy na nečekané události (např. rozbití pračky) nebo investují své peníze, aby jim vydělávali (např. koupě bytu k pronájmu, spořicí účty, realitní fondy), nebo aby rozšiřovali svůj majetek a životní úroveň.

Podle finančních poradců by domácnost měla třetinu svých příjmů odkládat. Každý by měl tvořit rezervu krátkodobou, která zvládne pokrýt nečekané vydání do několika tisíců korun, dále by měl tvořit rezervu střednědobou, která by měla uhradit již větší částku (např. oprava domu), a v neposlední řadě dlouhodobou, která by měla řešit naše zajištění v důchodu.

Při situaci volných finančních prostředků máme možnost prostředky ihned utratit nebo je můžeme odkládat, abychom si později mohli dovolit utrácet více. Víme, že peníze, které necháme uložené v hotovosti doma nebo na běžném účtu, vlivem inflace ztrácí svoji hodnotu, proto bychom je měli spořit nebo investovat. Spoření má výhodu, že odložené peníze nám zůstanou a zhodnotí se. A však u investic není jistota, že ty peníze, které tam vložíme se nám

vrátí. Investicemi můžeme vydělat více než spořením, ale je tu riziko, že můžeme i o odložené peníze přijít.

V 19. a 1. pol. 20. století bylo tvoření rodinného rozpočtu zcela přirozenou činností domácností. Dříve se v rodinách podrobně zapisoval každý výdaj domácnosti. Dnešní domácnosti si často své rodinné rozpočty vůbec netvoří nebo nejsou tak puntičkářské jako před sto lety. Dříve lidé byli zvyklí šetřit a svoji spotřebu odkládat. Byli vedeni i zaměstnavateli (např. Tomáš Baťa) k zodpovědnosti, odvádění kvalitní práce, zbohatnutí. Ovšem v moderní společnosti se dá polemizovat, zda odložená spotřeba vůbec existuje, protože dnešní lidé jsou neustále podněcováni reklamami a jinými reklamními triky ke spotřebě. A skutečnost nejisté budoucnosti světa mnoho lidí demotivuje od šetření. (Smrčka, 2008)

Rozpočet má své hlavní výhody v tom, že se orientujeme, za co utrácíme své peníze, předcházíme dluhům a jejich hromadění, neboť včas identifikujeme potřebu regulace výdajů, máme přehled o svých finančních rezervách a nezaskočí nás nečekané výdaje. (Kašová, 2012) Rozpočet se dá považovat za jednu ze základních dovedností finančně gramotného člověka, neboť jeho tvorba vede k zodpovědnému, bezpečnému a efektivnímu jednání.

2 Podíl rodičů na finanční gramotnosti svých dětí

Je nutné, aby znalosti z oblasti financí, získávaly již děti, protože znalosti, které si osvojí v dětství, budou lépe aplikovat v celém životě. Tuto úlohu nemůžeme však nechat pouze na učitelích ve školách, ale je potřeba, aby se o předávání znalostí z oblasti financí zasadili i rodiče. Pokud chce být rodič pro své děti dobrým učitelem, měl by se sám v oblasti financí neustále vzdělávat a jít svým dětem příkladem. I když je rodič vybaven základními návyky finančně gramotného člověka, je třeba, aby své znalosti neustále rozšiřoval. Svě vědomosti by si měl rodič rozšiřovat, jak o věcech, které používá denně a jak na nich ušetřit, tak i o různých finančních produktech.

Nikdy není brzy začít vštěpovat našim dětem nejzákladnější návyky, které se financí týkají. Již v mateřské škole by dětem měly být vysvětleny základní návyky jako je například proč si nemůže koupit vše, co v obchodě vidí, proč rodiče chodí do práce atd. Na prvním stupni základní školy by děti měly začít hospodařit s nějakými svými financemi, které jim rodiče mohou dávat jako kapesné, ale mít nad jejich utrácením přehled. A postupně je nechat přihlížet z čeho se skládá rodinný rozpočet, jaké má rodina rezervy, zda užívá bankovní produkty, ať už půjčky nebo spoření. Rodina ovlivňuje pozdější chování jedinců v hospodaření s financemi, proto je nutné, aby i rodiče se neustále zdokonalovali a rozšiřovali své znalosti v oblasti financí, a předali co nejlepší návyky.

2.1 Kapesné jako nástroj utváření finanční gramotnosti

Jedním z nástrojů, jak podpořit teoretické znalosti finanční gramotnosti, který může poskytnout rodič, je kapesné. „*Kapesné je jeden ze základních nástrojů, jak děti vést ke zdravým finančním návykům.*“ říká manažerka projektu Finanční gramotnost do škol Kateřina Lichtenberková. Podobný názor mají pedagogové, ekonomové, pracovníci bank i psychologové, kteří se dále shodnou, že dítěti nestačí dát kapesné, ale je třeba s dítětem o financích diskutovat a učit je s nimi správně hospodařit.

Spolu se zavedením kapesného svým dětem vzniká spousta otázek rodičů, jaké pravidla nastavit, aby dětem předali, co nejvíce zkušeností. Nejzákladnější otázkou, kterou si rodiče pokládají, je věk, kdy začít kapesné dětem dávat. Je vhodné začít děti seznamovat s penězi a učit je jejich hodnotu od útlého věku, ale podle psychologů je ideální doba na pravidelné kapesné, nástup na základní školu. Při zavádění kapesného je nutné si uvědomit, co děti chceme naučit. Je dobré určit pravidelnost, podle informací české spořitelny rodiče řeší otázku, jestli dávat peníze týdně nebo měsíčně. Měsíční kapesné děti učí trpělivosti a

připraví je na reálné období, kdy budou muset si finance rozvrhnout, protože i výdaje jsou zúčtovány většinou po měsících.

Dalším úskalím, které rodiče v souvislostech kapesného řeší je, jak velkou částku dítěti dávat. Je nutné si uvědomit, jak je dítě staré, a co je schopné samo obstarat. U mladších dětí je hlavním cílem naučit je hodnotě peněz. Naučit je šetřit, neboli odložit potěšení, tudíž stačí několik desítek korun. U teenagerů, podle hlavního ekonoma finanční skupiny Roklen Lukáše Kovandy, by se mělo pohybovat už v řádech sta korun, měli by mít větší zodpovědnost a mít již určité povinnosti, které musí za sebe zaplatit např. obědy, jízdné apod. Děti by si své kapesné měli rozdělit na tři části, které budou tvořit povinné výdaje, spoření a okamžitou spotřebu.

U starších dětí je nutné i zvážit, jestli je vhodné dávat kapesné v hotovosti nebo na bankovní účet, protože v dnešní době bez bankovního účtu není skoro možné fungovat, proto bychom naše děti měli učit s moderními finančními prostředky, které i rodič může lépe spravovat a mít větší přehled o útratě svých ratolestí.

U kapesného je nejdůležitější pravidelnost, a aby se děti naučily vlastní zodpovědnosti, trpělivosti a základním návykům v oblasti financí. Kapesným se děti učí i porozumění hodnotě peněz, předvídat své výdaje a stanovit si priority v uspokojování svých potřeb. (Opletalová, 2014)

2.2 Další prostředky předávání finanční gramotnosti rodiči

Základním nástrojem finanční gramotnosti rodičů, který mohou dětem poskytnou je kapesné, ale jsou i další možnosti, jak své děti, co nejlépe finančně vzdělat.

Jednou z chyb rodičů je, že svým dětem neukazují rodinný rozpočet. Nezapojují je do diskuzí o rodinném rozpočtu a děti neví, kolik rodina utratí za vodu, elektřinu a další položky, které je nutné každý měsíc zaplatit. Naše děti bychom měli zapojovat do tvorby rodinného rozpočtu, aby si uvědomovali cenu peněz. Děti by měli být seznámeny s tím, jaké má rodina pravidelné výdaje a jaké jsou přibližně jejich příjmy. Děti bychom měli i seznamovat s různými bankovními produkty a pojištěními, které rodina využívá, nebo o kterých uvažuje, což se dá docílit tím, že při schůzkách s finančním poradcem, nechají dítě jednání přihlížet.

Dalším nástrojem finanční gramotnosti, který mohou používat rodiče jsou stolní hry. Tak jak radí většina pedagogických příruček, dítě se nejvíce naučí, když si neuvědomuje, že jsou mu vštěpovány informace. Tedy společenské hry jsou dobrou možností, jak děti vzdělávat. Na trhu je spousta her, které jsou zaměřeny na svět financí. Kromě vědomostních her zaměřujících se na teoretické znalosti naskýtají tyto hry i možnosti hospodaření

s fiktivními penězi, jež dítěti vštěpují správné návyky, protože si zkusí, co se stane, když udělá chybu. Hra je skvělým pomocníkem pro rodiče, protože dítě se něčemu přiučí. Mezi takové hry patří Dostihy a sázky, Monopoly, Cashflow nebo Finanční svoboda.

Dalším pomocníkem rodičů, jak naučit své ratolesti zacházet s penězi, je aktivní zapojení hospodaření s nimi. Jednou možností je kapesné (viz. Kapitola 2.1) a další možností je zapojit do obvyčejné činnosti jakou je nákup. Nejdříve můžeme jim dát určitý obnos peněz a za dozoru je nechat nakoupit. A u starších dětí je nechat udělat nákup samotné.

Pro výchovu dětí k finančně gramotným lidem je důležité seznamovat je s oblastí financí od útlého věku, ale nenásilně, systematicky, postupně, nedržet je mimo reálný svět rodinného rozpočtu, a prakticky podkládat teoretickou snahu učitelů jim finanční gramotnost vštěpovat.

2.3 Vzdělávání dospělých v oblasti finanční gramotnosti

Aby mohly rodiče finančně vzdělávat své děti, je důležitá jejich úroveň finanční gramotnosti a ochota se v této oblasti zdokonalovat. Finanční trh se neustále vyvíjí a naskytá nové možnosti investování, půjček, účtů, platebních karet a je nutné se v těchto produktech orientovat, aby se dotyčný zbytečně nezadlužil nebo o své peníze nepřišel.

MF provedlo na podzim roku 2015 měření úrovně finanční gramotnosti dospělých. Toto šetření se stalo součástí výzkumu Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Z tohoto šetření vyplývá, že více jak polovina občanů České republiky má nedostatky ve finanční znalosti, chovají se v oblasti financí nezodpovědně, spoří pouze na běžném účtu, spoléhají se v době důchodu pouze na stát, neznají svůj rozpočet, a další informace. Proto je finanční gramotnost stále více vyzdvižovaná a apeluje se i na dospělou populaci, aby se finančně vzdělávali a svým financím rozuměli.

V České republice se stále zvyšuje možnost se finančně vzdělat pro všechny věkové skupiny, ale většinou musí dospělý jedinec sám chtít. Existuje již celá řada organizací, kteří nabízejí vzdělání v oblasti finanční gramotnosti. Finanční vzdělání občanů je i v zájmu finančních institucí, protože finančně vzdělaný občan je přínosem pro finanční trh, proto mají finanční instituce významnou roli v oblasti informačního servisu pro spotřebitele. Podstatnou roli finančního vzdělávání pro zaměstnaneckou populaci tvoří odbory a zaměstnavatelé, kteří mohou zabezpečit aktivity týkající se posílání vzdělanosti svých zaměstnanců v oblasti finanční gramotnosti. Nestátní neziskové organizace se také podílí na zvyšování finančního vzdělávání dospělé populace, kteří nabízejí projekty finančního vzdělávání, poskytováním poradenství občanům dalším aktivitami. Další důležité role v oblasti finančního vzdělávání

mají vzdělávací instituce se svými akreditovanými vzdělávacími programy a média svými články, pořady a poskytováním informací z oblasti financí. (Standardy finančního vzdělávání)

Dalšími možnostmi, jak se vzdělávat jsou, že jedinci budou sami hledat informace např. o nových produktech své banky a srovnávat je s jinými, číst časopisy o světě financí, zajímat se o názory ekonomů, komunikovat s finančními poradci a další. Dnes je na trhu i mnoho publikací zaměřených na finanční gramotnost dospělých. Mezi takové knihy patří *Kapitoly o finanční gramotnosti* od autora Ing. Ivana Bertla, Ph.D., která ve svých kapitolách reflektuje výsledky šetření finanční gramotnosti jako příčin psychických problémů jedinců. Další publikací, která má za úkol utřídit vědomosti z finanční gramotnosti, je *Finanční gramotnost pro každého* od autorů Mgr. Anny Doubkové a PaedDr. Karla Tomka. Ekonomický analytik Mgr. Petr Syrový vydal v roce 2014 publikaci *Osobní finance – řízení financí pro každého*, kde radí, jak zacházet s vlastními financemi. Na trhu se objevuje stále více publikací týkajících se financí, které se zaměřují na konkrétní problémy společnosti.

Ve světě financí je nejdůležitější o všem přemýšlet, poradit se nejlépe s odborníky a v neposlední řadě číst smlouvy, které podepisujeme a rozumět všemu, co je v nich obsaženo.

3 Výuka finanční gramotnosti na základních školách

Kromě působení rodičů ve finančním vzdělávání je důležitá i výuka ve školách k finanční gramotnosti žáků. V rámci finančního vzdělávání je důležitá spolupráce školy s rodiči. Pro společnost je důležitá finanční gramotnost lidí, neboť finanční gramotnost předchází předlužení. Proto je nutné finančně vzdělávat již děti, tedy je žádoucí, aby finanční gramotnost byla součástí výuky. (Opletalová, 2014)

Otázka úrovně finanční gramotnosti se promítla i do oblasti školství, a to tím způsobem, že Standardy finanční gramotnosti byly zakomponovány do ŠVP, a to od 1. září 2013 povinně. Výuka finanční gramotnosti vyvolala u mnohých pedagogů obavy, ale najdou se i tací, kteří připravují zajímavé programy a snaží se finanční gramotnost do hodin, co nejlépe zakomponovat.

Každá škola má realizaci výuky finanční gramotnosti ve své kompetenci. Finanční gramotnost zatím není veden jako samostatný předmět, tudíž se vyučuje v rámci předmětů Základy společenských věd, Občanská výchova a Výchova k občanství, a to tradičními školními vyučovacími formami nebo projektovým vyučováním. Okruhy související s finanční gramotností se vyučují v rámci stávajících předmětů, ale na danou problematiku nezbyvá již dostatek prostoru.

3.1 Přístup k finančnímu vzdělávání na základních školách

Pokud chceme vychovávat finančně gramotné občany, je nutné porozumět její podstatě. Učitelé by měli znát, před tím, než začnou finanční gramotnost implementovat do svých předmětů, definici finanční gramotnosti a Standardy finanční gramotnosti. Témata finanční gramotnosti by měli pronikat do více předmětů, a to nenásilnou formou, tedy prolínat se s tématy vyučovaného předmětu. Nezanedbatelná je i spolupráce s kolegy, kdy si pedagogové vyměňují zkušenosti, ale i s rodiči, kteří by měli být informováni o záměrech učitele, aby mohli učiteli pomoci s praktickým ukázněním rodinného hospodaření. (Hesová, 2013)

Na základních školách lze témata výuky finanční gramotnosti zakomponovat do vzdělávací oblasti na 1. stupni Člověk a jeho svět a na 2. stupni do vzdělávacích oblastí Člověk a společnost, Člověk a svět práce, Osobní a sociální výchova a Mediální výchova. Na 1. stupni lze do vzdělávací oblasti zahrnout finanční gramotnost v oblasti základních forem vlastnictví a používání peněz v běžných situacích. Na 2. stupni jde do vzdělávacích oblastí začlenit obsáhlejší okruhy finanční gramotnosti jako orientace v ekonomické oblasti, odolnost

vůči manipulaci, zodpovědné chování v rámci rozpočtu domácnosti, interpretaci mediálních sdělení a další kompetence finančně gramotného člověka. (Opletalová, 2014)

Mezi základní přístupy, které lze při výuce využívat a kombinovat, jsou vzdělávací publikace a učebnice, metodické příručky, webové portály nebo výukové prezentace, e-learningové kurzy, ekonomické hry apod. Učitelé mohou vybírat z mnoha možností vzdělávacích publikací a učebnic s tematikou finanční gramotnosti, kterých jsou součástí i metodické příručky pro učitele. Na webových portálech MŠMT se mohou učitelé inspirovat např. příklady dobré praxe a dále si mohou ve výuce pomáhat hrami z oblasti finanční gramotnosti, testy na internetu, televizními pořady apod.

K finančnímu vzdělávání na základních školách by pedagogové měli přistupovat tak, že v první řadě budou žákům dávat k řešení úkoly z běžného života s použitím Heuristické nebo situační metody. Dále by učitelé měli využívat informačních a komunikačních technologií, které se nejlépe implementují do výuky ICT. Vhodné je zapojovat i spolupráci žáků při řešení složitějších úloh nebo vypracování projektu. Dále finanční gramotnost pedagogové mohou začleňovat pomocí inscenačních metod nebo didaktických her. (Hesová, 2013)

Finanční gramotnost do výuky na základních školách neodmyslitelně patří, i když učitelé nemají jednoduché postavení. Základní školy mají mnoho možností, jak do výuky finanční gramotnost implementovat a mnoho učitelů se k výuce staví zodpovědně, jak dokládají Příklady dobré praxe na webových stránkách MŠMT.

3.2 Význam vzdělání v oblasti finanční gramotnosti

Finanční vzdělání má největší význam v oblasti ochrany spotřebitele na finančním trhu. MF propaguje tři pilíře přístupu k ochraně spotřebitele na finančním trhu. Kromě finanční gramotnosti spotřebitele tam patří informovanost spotřebitele a adekvátní postavení spotřebitele. Občan, který je vybaven kompetencemi informovanosti, vzdělanosti a adekvátního postavení, je plnohodnotným účastníkem na finančním trhu a je za svá rozhodnutí plně zodpovědný.

S tématy finančního vzdělávání se úzce pojí problémy s osobním a rodinným rozpočtem, protože nevzdělanost občanů vede k zadlužování a předlužování domácností. Je známo, že nedostatečná finanční gramotnost občanů byla jednou ze spouštěcích mechanismů poslední finanční krize. Z dat České národní banky je zřejmé, že zadlužení domácností stále roste. (Česká národní banka, 2019) Zadlužování a předlužování domácností vede k osobním,

ekonomickým i společenským problémům, proto je finanční vzdělávání pro občany důležitou kompetencí.

Mezi hlavní kroky ČR pro vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti patří vznik Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání řízena MF, která měla za úkol vytvořit Národní strategii finančního vzdělávání. Dále MŠMT ve spolupráci s MF vydalo Standardy finanční gramotnosti, které začlenila od 1. září 2013 povinně do rámcových vzdělávacích programů základních a středních škol. Od roku 2008 má ČNB zákonnou kompetenci v oblasti dohledu nad ochranou spotřebitele na finančním trhu v rámci, které podporuje finanční vzdělávání. (Národní strategie finančního vzdělávání, 2010)

Hlavními prioritami finanční gramotnosti pro budoucnost jsou aktivní a odpovědná účast na finančním trhu, prevence předlužení a zajištění se na stáří. Tyto priority se snaží ČR prosadit v rámci dvoupilířové struktury finančního vzdělávání. Jedním z pilířů je finanční vzdělávání žáku v počátečním vzdělávání, tedy finanční vzdělávání na základních školách. A druhým pilířem je vzdělávání občanů v dalším vzdělávání, kde se angažuje Pracovní skupina pro finanční vzdělávání.

Finanční vzdělávání je dlouhodobý proces, který je zaměřen na všechny věkové skupiny a je nutné se v tomto oboru vzdělávat celý život, neboť dnešní trh se neustále vyvíjí a financemi jsme obklopeni celý život.

Rodiče a učitelé nejsou jediné faktory ovlivňující znalosti žáků z oblasti finanční gramotnosti. Na žáky v oblasti financí působí široké okolí, o kterém se v práci nezmiňuji. Bylo by vhodné v mé práci pokračovat a věnovat se právě vlivům ovlivňující finanční gramotnost žáků jako jsou média, kolektiv, ve kterém se jedinec pohybuje, reklama, a další vlivy.

4 Výzkumné šetření zaměřené na úroveň finanční gramotnosti žáků

4.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem šetření mé bakalářské práce bylo zjistit úroveň znalostí žáků 2. stupně základních škol na Blanensku v oblasti finanční gramotnosti. Tohoto cíle jsem dosáhla sestavením didaktického testu, který vyplňovali žáci 2. stupně základních škol na Blanensku. Tento test byl sestaven z 21 uzavřených a polouzavřených otázek, které byly zaměřené převážně na teorii, a z toho 5 otázek zaměřených na problematiku kapesného.

Dílčí cíle:

- zjistit, zda se projevuje rozdíl ve znalostech finanční gramotnosti u žáků městských škol a vesnických škol a jestli ano, tak jestli je tento rozdíl zjevný, nebo nepodstatný. Jako zjevný považuji rozdíl více než 10 %,
- zjistit, jak žáci nakládají se svými penězi,
- zjistit, zda se projevuje rozdíl ve znalostech finanční gramotnosti u žáků, kteří dostávají kapesné, a těmi, kteří kapesné nedostávají a jestli ano, tak jestli je tento rozdíl markantní nebo zanedbatelný. Jako markantní rozdíl považuji rozdíl více než 20 %.

4.2 Výzkumné otázky

Na základě stanovených cílů bakalářské práce byly stanoveny jednotlivé výzkumné otázky.

Výzkumná otázka č. 1: Bude více jak 80 % žáků při testování úspěšných? Úspěšné splnění testu jsem zvolila 60 % hranici, tedy minimálně 9 správných odpovědí.

Výzkumná otázka č. 2: Budou žáci městských škol ve výzkumu úspěšnější než žáci vesnických škol?

Výzkumná otázka č. 3: Budou chlapci v testování úspěšnější než dívky?

Výzkumná otázka č.4: Za co žáci utrací své peníze?

Výzkumná otázka č. 5: Budou úspěšnější žáci, kteří dostávají kapesné, oproti těm, kteří kapesné nedostávají?

4.3 Metoda výzkumu

Pro svoje výzkumné šetření jsem si vybrala metodu didaktického testu (viz. Příloha 1) a to na základě definice P. Byčkovského (1982) in Chráska 2007, který definoval didaktický

test jako „*nástroj systematického zjišťování výsledků výuky*.“ Protože je hlavním cílem výzkumného šetření zjistit úroveň znalostí, je metoda didaktického testu nevhodnější.

Tento test obsahoval 22 otázek. První dvě otázky jsou zaměřené na identifikaci žáka a následujících 15 otázek je uzavřených, zaměřujících se na teoretické znalosti z oblasti finanční gramotnosti. Žáci měli na výběr vždy ze tří možných odpovědí, kdy byla vždy jen jedna varianta správná. Posledních 5 otázek bylo dotazníkových a týkaly se problematiky kapesného, kdy žáci měli na výběr z několika možností a mohli dopsat i svoji odpověď.

U testů s uzavřenými otázkami je výhodou, že lze objektivně rozhodnout, zda byly řešeny správně. Další výhodou je, že jsou jednoduše vyhodnotitelné. Didaktický test je výkonový test, který měří výkonnost jedince v určité oblasti, v tomto případě jde o oblast finanční gramotnosti, a který patří mezi nejpoužívanější. Tyto testy by neměli být omezeny žádným časovým limitem, což jsem díky formě testování splnila. V didaktických testech je výkon dán úrovní vědomostí a dovedností. U mého testu nebyla provedena standardizace na větším vzorku žáků, jedná se tedy o nestandardizovaný test, někdy nazývaný také test kvazistandardizovaný. (Chráska, 2007)

4.4 Průběh testování

Pro svoje výzkumné šetření jsem zvolila elektronickou formu didaktického testu. Se svým šetřením jsem oslovila žáky z 53 ZŠ v okrese Blansko. Test jsem rozeslala ředitelům a ředitelkám v okrese Blansko, kteří můj test zprostředkovali žákům 2. stupně svých škol, ale záleželo na jejich dobrovolnosti a ochotě mi dotazník vyplnit ve svém volném čase. Dále jsem test šířila mezi žáky pomocí sociálních sítí. Pro svůj výzkum jsem zvolila výběr respondentů na základě dobrovolnosti. Tento výběr spočívá v tom, že respondentům je nabídnut výzkum a výzkumník čeká, zda respondenti budou dobrovolně na nabídku reagovat. Rizikem tohoto výzkumu je nízká reprezentativita a skutečnost, že se výzkumného šetření mohou zúčastnit podobné osobnosti.

Testování probíhalo v měsících únoru a březnu roku 2019. Protože žáci vyplňovali test ve svém volném čase, měli na vyplnění testu čas podle svého uvážení. Většina respondentů test vyplnila v čase 20–25 minut. Vzhledem k formě šetření mohu spoléhat pouze na čestnost respondentů, že odpovědi někde nevyhledávali.

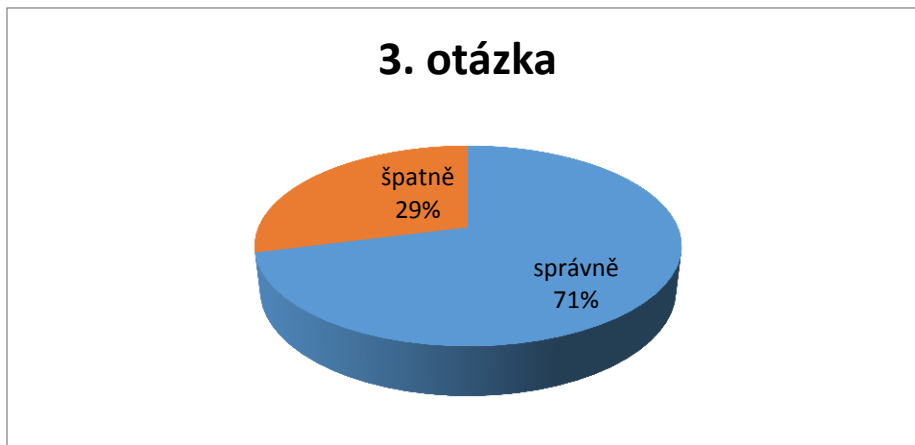
Celkem se šetření zúčastnilo 107 žáků, kteří navštěvují základní školy na Blanensku v 7 městech a v 6 vesnicích.

4.5 Vyhodnocení výsledků testování

První dvě otázky zjišťovaly, kolik výzkumu účastnilo dívek a kolik chlapců, a z jaké školy žáci navštěvují. Testování se zúčastnilo 56 dívek a 51 chlapců. 54 respondentů navštěvuje základní školy ve městech a 53 respondentů navštěvuje školy na vesnicích.

Následujících 15 otázek didaktického testu je zaměřených na vědomosti žáků z oblasti finanční gramotnosti. Jsou to otázky uzavřené, kdy je na výběr ze tří odpovědí pouze s jednou správnou odpovědí.

Otázka č. 3: Kdo vydává peníze?

Graf č. 1 Vydávání peněz

Správnou odpovědí na otázku byla možnost a) Česká národní banka. Na tuto otázku odpovědělo 71 % žáků správně, proto nepovažují příliš obtížnou. Ale je nutné podotknout, že 20 % žáků vybralo špatnou možnost c) jakákoli banka, z čehož vyplývá, že žáci v otázce vydávání peněz nemají zcela jasno.

Otázka č. 4: Vyberte správné tvrzení o platebních kartách.

Graf č. 2 Platební karty

Tuto otázku jsem vybrala, protože si myslím, že s definováním rozdílu mezi debetními a kreditními kartami má mnoho lidí problém. Na tuto otázku je správnou odpovědí možnost b) debetní karta umožňuje čerpat pouze do výše zůstatku na našem účtu, kterou zvolilo 69 % žáků. Odpovědi na tuto otázku mě mile překvapili, protože jsem předpokládala horší úspěšnost. Úspěšnost této otázky dokládá, že platební karty jsou přirozenou součástí společnosti a nejsou považovány za nebezpečné.

Otázka č. 5: Co je deficitní rozpočet?

Graf č. 3 Deficitní rozpočet

Na tuto otázku odpovědělo správně 79 % žáků odpovědí a) když výdaje převyšují příjmy. Množství správných odpovědí mě překvapilo, protože jsem otázku považovala za jednu ze složitějších. Avšak je otázkou, zda žáci mají zvládnutou problematiku rozpočtu jako celku. Na tuto otázku nám může pomoci otázka následující.

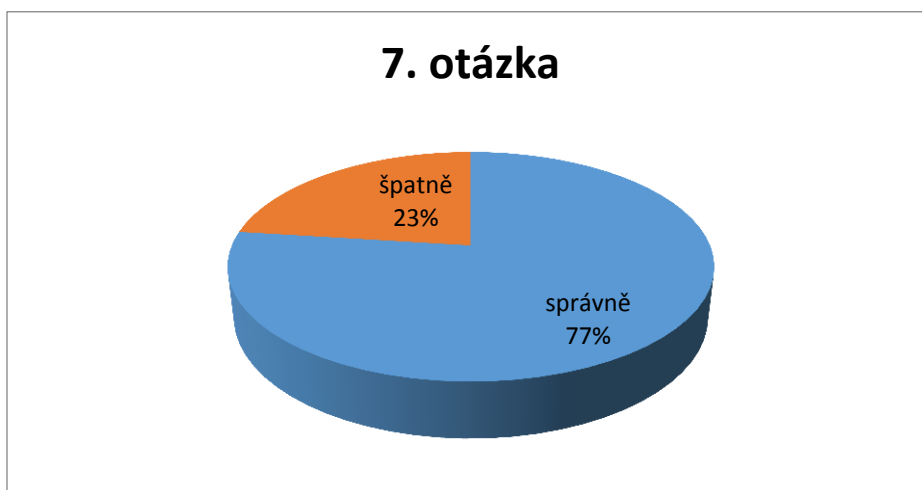
Otázka č. 6: Co správně udělat s přebytkem v rozpočtu?

Graf č. 4 Přebytek rozpočtu

Tuto otázku jsem považovala za jednu z jednodušších, proto mě překvapila její neúspěšnost. Správnou odpovědí byla možnost c) tvořit si rezervu a výhodně spořit. Správně odpovědělo 38 % žáků stejně jako počet žáků, kteří zvolili možnost b) peníze nechat na běžném účtu nebo doma v "prasátku". Odpovědi na tuto otázku mě překvapily, ale je nutné si uvědomit, že výsledek výzkumu potvrzuje výzkumy bank, které dokládají, že většina lidí má uloženy peníze na běžných účtech. Ve spojení s výsledky minulé otázky je patrné, že žáci mají v oblasti rodinného rozpočtu znalosti pojmů, ale chybí jim praktické znalosti.

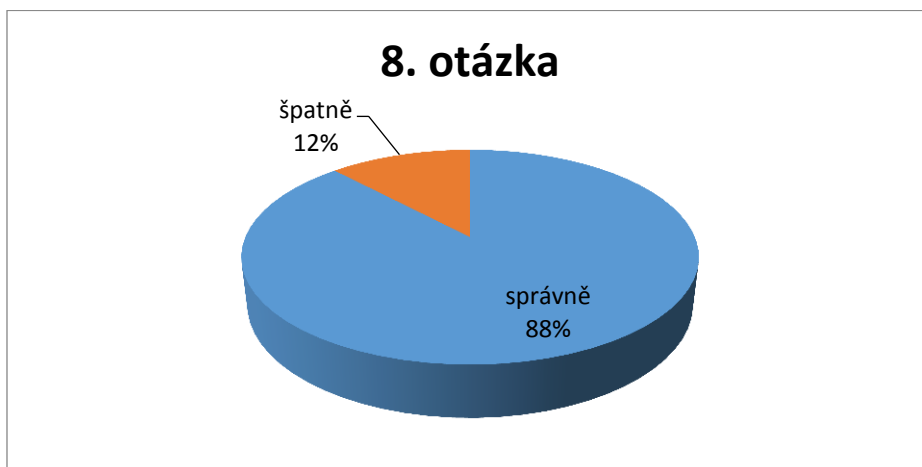
Otázka č. 7: Co je inflace?

Graf č. 5: Inflace

Správnou odpovědí byla možnost a) růst cenové hladiny v čase a zvolilo ji 77 % žáků. Taková úspěšnost mě překvapila, protože jsem otázku považovala za těžkou, ale je zřejmé i z předchozích otázek, že pojmy z oblasti finanční gramotnosti jsou žákům jasné.

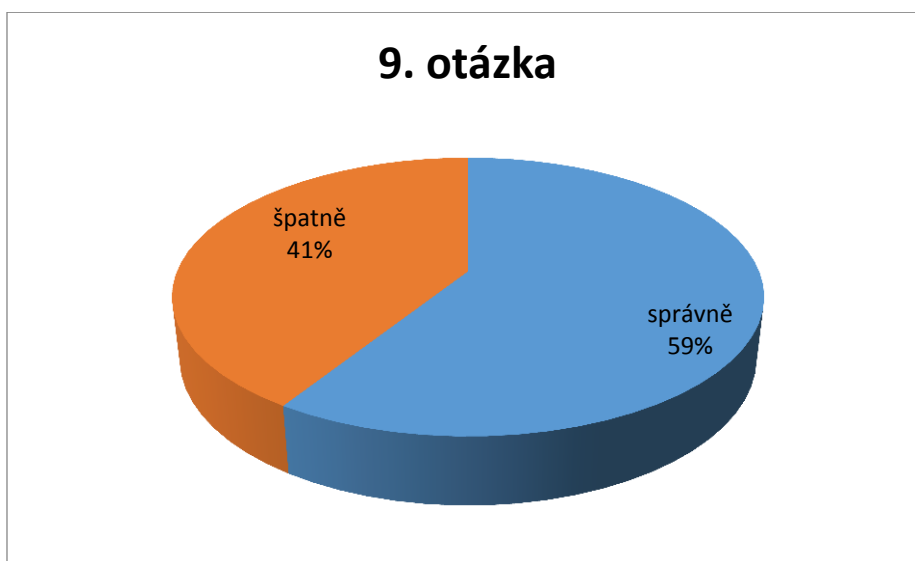
Otázka č. 8: K čemu se pojí pojištění nemovitostí?

Graf č. 6 Pojištění nemovitostí

Správnou odpovědí na tuto otázku byla možnost a) k obytným budovám a stavbám. Pojem nemovitost mají žáci zažitý, neboť 88 % žáků odpovědělo správně.

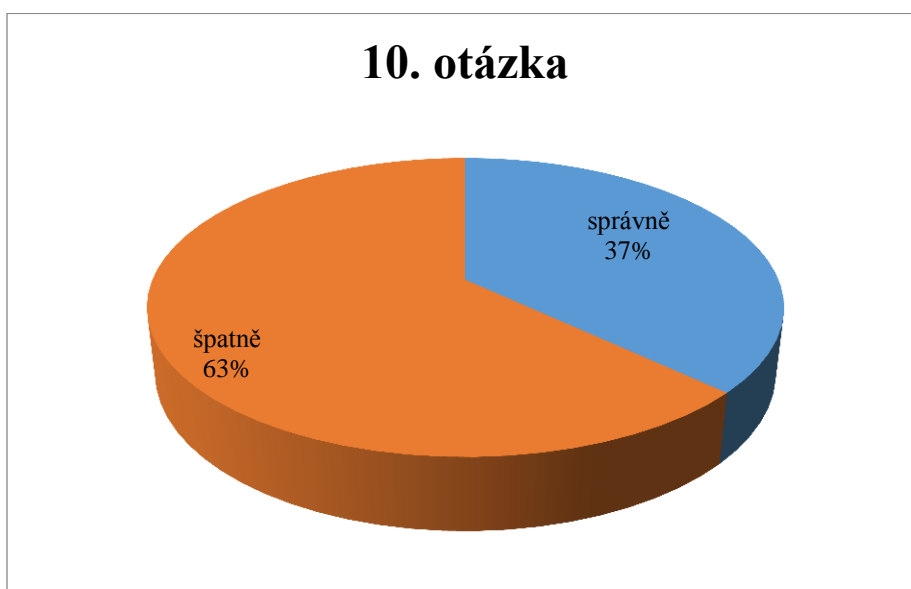
Otázka č. 9: Co patří do pasivních příjmů?

Graf č. 7 Pasivní příjmy

Výsledky odpovědí na tuto otázku nejsou dobré. Správnou odpověď zvolilo 59 % žáků možností a) příjmy z pronájmu bytu. Čekala jsem chybné odpovědi, protože toto téma není příliš diskutované, ale tušila jsem, že žáci budou volit špatnou odpověď c) výhra v loterii, ale 28 % žáků zadrželo možnost b) mzda. Dá se usuzovat, že žáci nemají přehled, co patří do aktivních a pasivních příjmů.

Otázka č. 10: Jaká je minimální mzda v ČR?

Graf č. 8 Minimální mzda

Správnou odpovědí je možnost b) 13350 Kč, kterou zvolilo pouze 37 % žáků. Lze předpokládat, vzhledem k odpovědi a) 31516 Kč 53 % žáků, že si žáci spletli minimální mzdu v ČR s průměrnou mzdou v ČR.

Otázka č. 11: Na koupi, které věci je zodpovědné si půjčit?

Graf č. 9 Zodpovědné půjčky

Úspěšností odpovědí na tuto otázku lze usuzovat, že lidé začínají být v půjčování peněz zodpovědnější. Správně odpovědělo 79 % žáků zatržením odpovědi b) domu či bytu. V testu bylo zatrženo několikrát i možnost c) vánoční dárky, z čehož se dá usuzovat, že ve společnosti je stále tato možnost využívána a ve výuce by se učitelé měli zaměřit na rizika takových půjček.

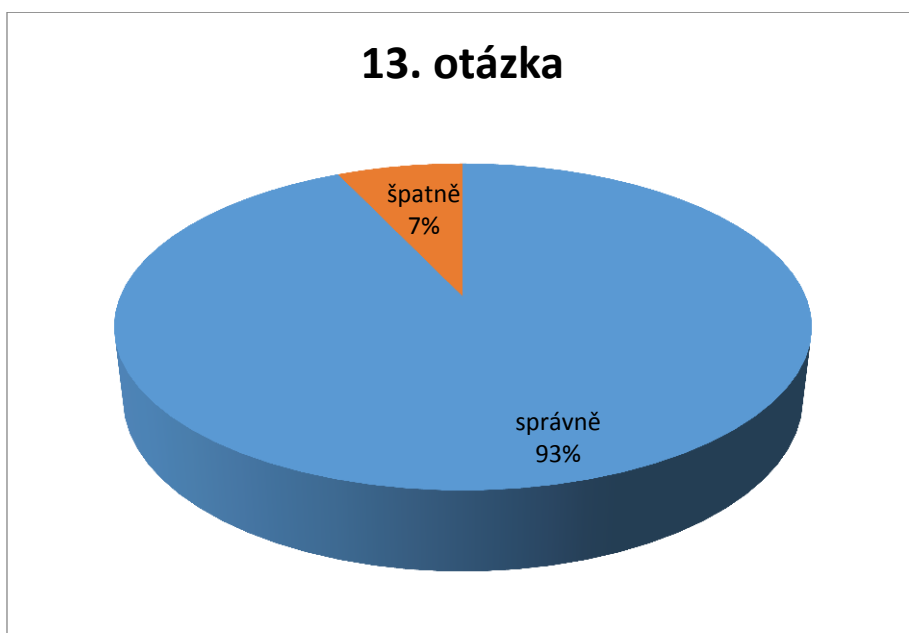
Otázka č. 12: Co je ukazatel RPSN?

Graf č. 10 RPSN

Tuto otázku jsem považovala stejně jako otázku č. 5 za složitější. Zde není již tak markantní rozdíl mezi správnými a špatnými odpověďmi jako u otázky č. 5, ale stále více jak polovina, tedy 56 % žáků, odpovědělo správně. Správná odpověď byla c) Ukazuje kolik nás bude stát půjčka i se všemi poplatky. Nejvíce si ji žáci pletli s odpovědí a) ukazuje kolik vyděláme na spořicímu účtu (36 % žáků). Je známo, že lidé se nezajímají o RPSN, když žádají o půjčku, a poté zbytečně moc za službu zaplatí, proto je důležité o tomto ukazateli lidi informovat.

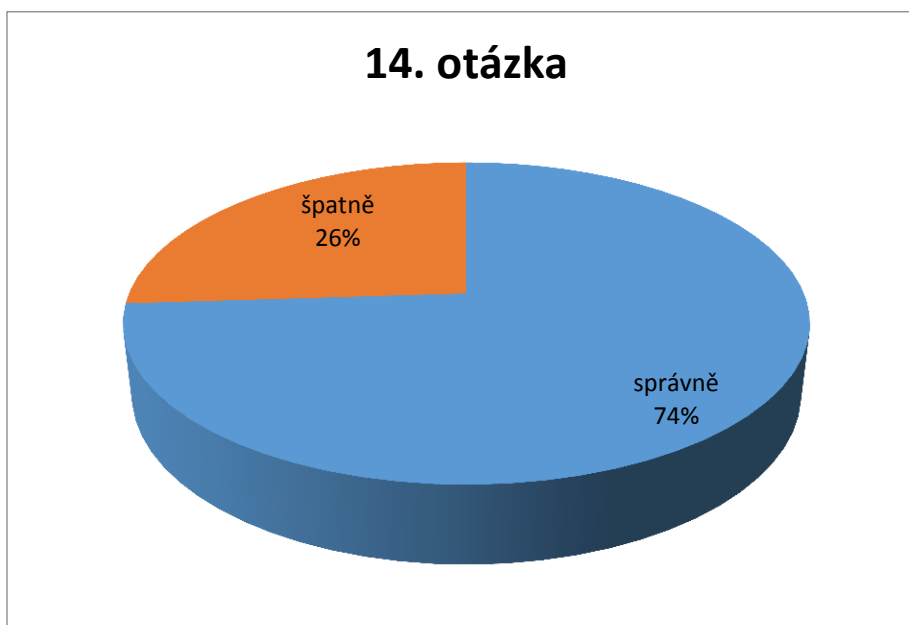
Otázka č. 13: Jaká záruka je dle zákona na zakoupené zboží?

Graf č. 11 Záruční doba

Otázku o záruce zakoupeného zboží jsem považovala za jednoduchou a výsledky jsou odpovídající. Správnou odpověď zvolilo 93 % žáků možnost c) 2 roky, která byla správná.

Otázka č. 14: Co uděláte jako první při ztrátě karty?

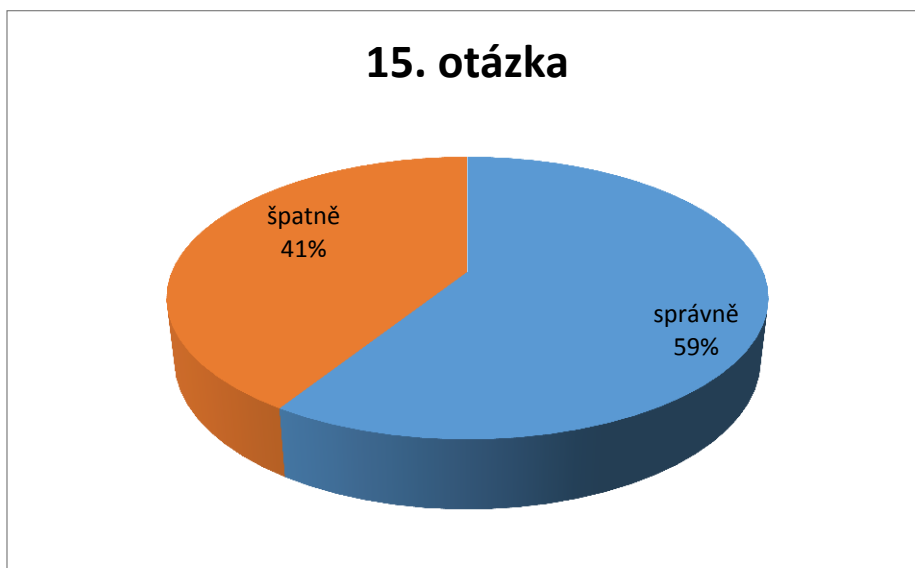

Graf č. 12 Ztráta karty

Tato otázka je jedna z jednodušších i výsledek 74 % správných odpovědí tomu napovídá. Správně byla možnost a) požádám banku o blokaci karty. Lze předpokládat, že užívání platebních karet, zvyšuje orientaci v problematice finanční gramotnosti v oblasti platebních

karet, protože většina žáků disponujících platebními kartami na tuto otázku odpověděli správně stejně jako na otázku č. 2.

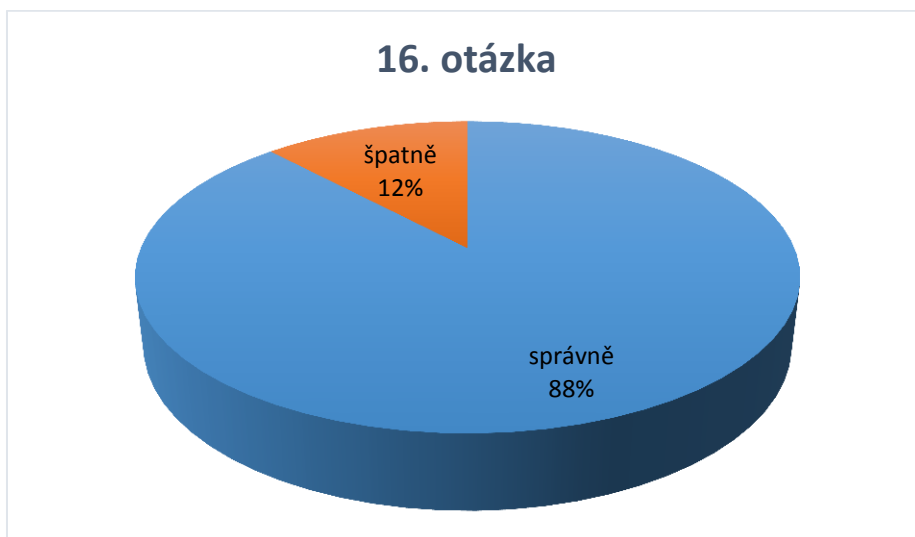
Otázka č. 15: Co jsou spořicí produkty?

Graf č. 13 Spořicí produkty

Tato otázka dělala žákům problém, protože spořicí produkty bank zaměňovali s pojištěním. Správná odpověď byla b) stavební spoření, podílové fondy, termínované vklady, kterou zahrlo 59 % žáků a možnost c) pojištění nemovitostí, cestovní pojištění, havarijní pojištění odpovědělo 32 % žáků, tudíž v produktech banky se žáci neorientují dobře a bylo by vhodné výuku zaměřit na produkty bank.

Otázka č. 16: Jaká je měsíční průměrná útrata tříčlenné domácnosti za elektřinu?

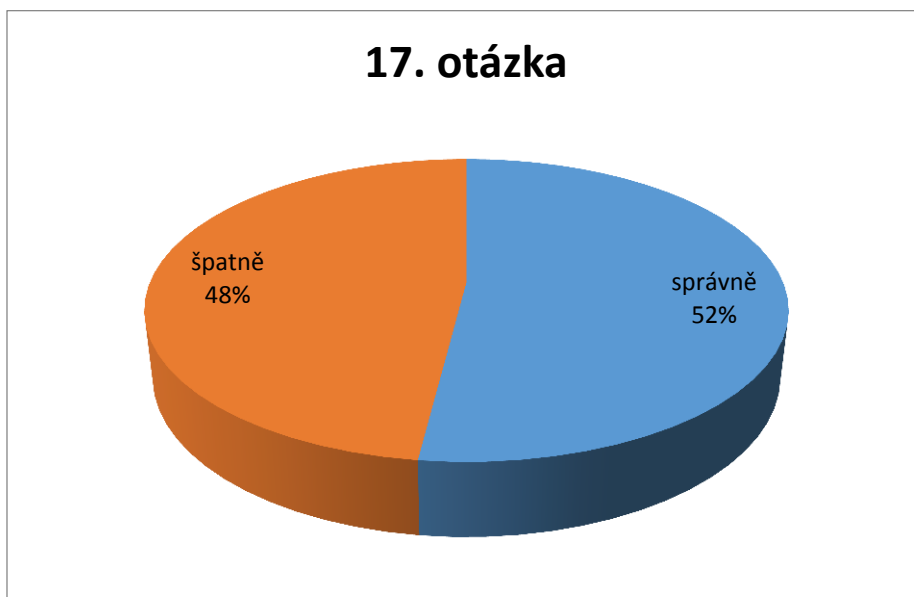

Graf č. 14 Útrata domácnosti za elektřinu

Na tuto otázku odpovědělo 88 % žáků správně odpovědí b) cca 1200 Kč. Z toho lze předpokládat, že žáci mají přehled o výdajích rodinného rozpočtu. Překvapilo mě však, že

mezi chybnými odpověďmi se nejčastěji objevovala možnost c) cca 2500 Kč, tudíž žáci spotřebu domácností přeceňují, než podceňují, jak jsem předpokládala.

Otázka č. 17: Co je to konsolidace úvěru?

Graf č. 15 Konsolidace úvěru

Na tuto otázku znalo správnou odpověď pouze 52 % žáků, kteří označili možnost b) Sloučení všech stávajících úvěrů do jednoho. Tuto otázku jsem považovala za jednu z obtížnějších, což se potvrdilo. Učitelé by se měli ve výuce více zaměřit na oblast bankovních služeb a především půjček.

Závěrečných 5 otázek didaktického testu bylo zaměřených na otázky kapesného, kde žáci mohli vybírat z odpovědí nebo napsat svoji odpověď, a mohli označit i více odpovědí z výběru.

Otázka č. 18: Dostáváte kapesné?

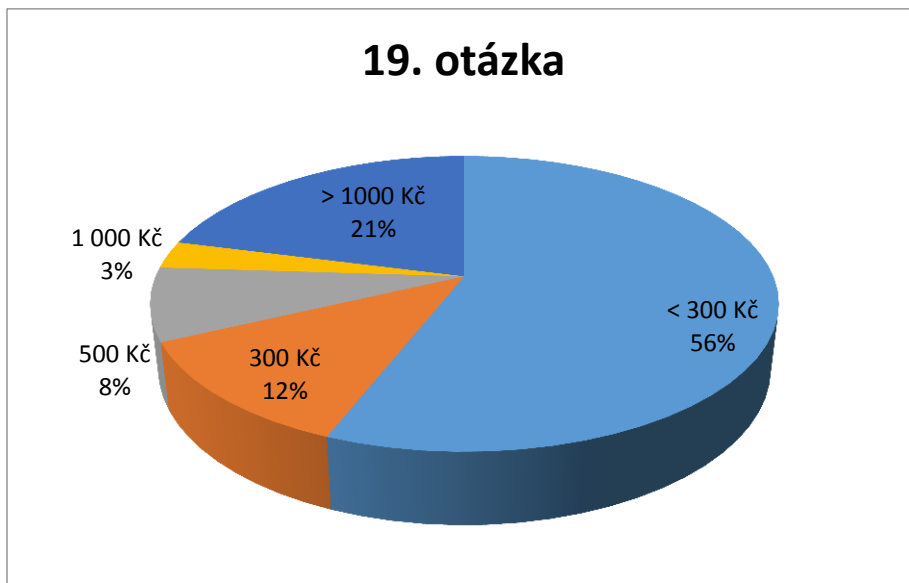

Graf č. 16 Kapesné

57 % dotázaných žáků dostává kapesné, ale pouze 27 % žáků dostává kapesné pravidelně a určitým způsobem s ním hospodaří.

Na následující otázky již odpovídalo pouze 61 žáků.

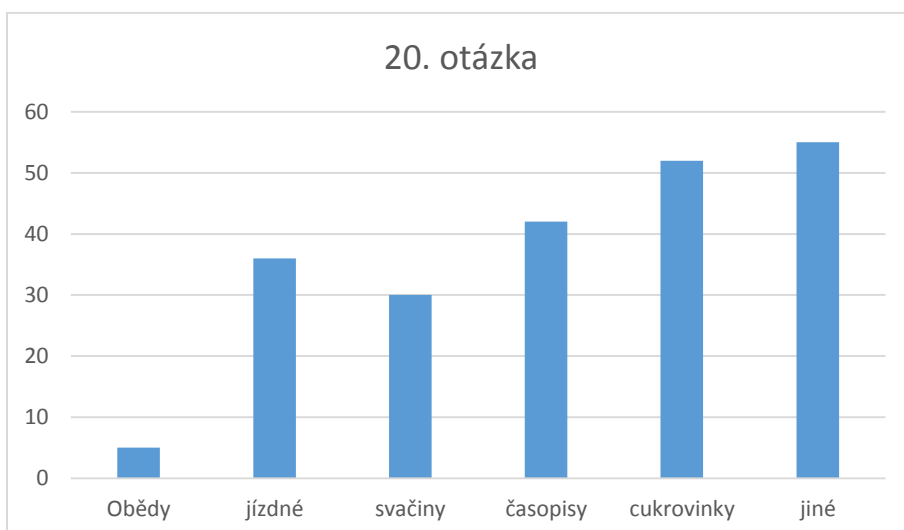
Otázka č. 19: Jak velká částka tvoří Vaše kapesné?

Graf č. 17 Velikost kapesného

Nejčastější odpověď žáků na tuto otázku byla „100 Kč,“ kterou použilo 53 % žáků a druhou nejčastější byla „1500 Kč,“ kterou odpovídalo 15 % žáků. S čím větším množstvím peněz žáci pracují, tím větší získávají praxi, tedy žáci s penězi příliš nepracují a praxe, která by měla navazovat na snahu učitelů téměř chybí.

Otázka č. 20: Za co kapesné utrácíte?

Graf č. 18 Útrata

Na tuhle otázku žáci nejčastěji odpovídali možností e) cukrovinky. Takovou odpověď jsem předpokládala. Ovšem zaujali mě i odpovědi v možnosti f), kde žáci sami dopisovali, za co

své kapesné utrácí. Objevovali se odpovědi jako náramky, laky na nehty, oblečení, tedy módní doplňky, dále pak odpovědi energy drink, chipsy a všeobecně jídlo, také se objevovali odpovědi jako zábava, kterou ovšem žáci nespecifikovali a objevili se i 4 odpovědi, že si své peníze šetří.

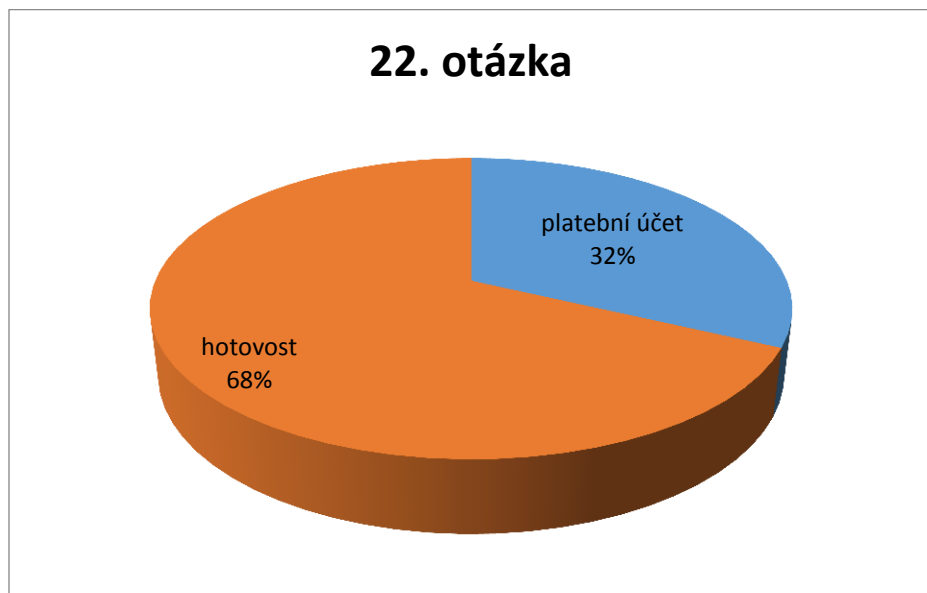
Otázka č. 21: Šetříte z kapesného?

Graf č. 19 Šetření

Pouze 31 % žáků, kteří dostávají kapesné, ze svého kapesného část nebo celou částku ukládají a šetří. Tedy žáci nejsou vedeni si tvořit rezervu a odložit své potěšení na později.

Otázka č. 22: Jak kapesné dostáváte?

Graf č. 20 Forma kapesného

68 % žáků označilo, že svoje kapesné dostávají v hotovosti a 32 % na platební účet. Myslím, že platební účet pro děti je poměrně nový produkt a lidé na něho nejsou příliš zvyklí, ale začínají ho postupně využívat.

4.6 Vyhodnocení výzkumných otázek

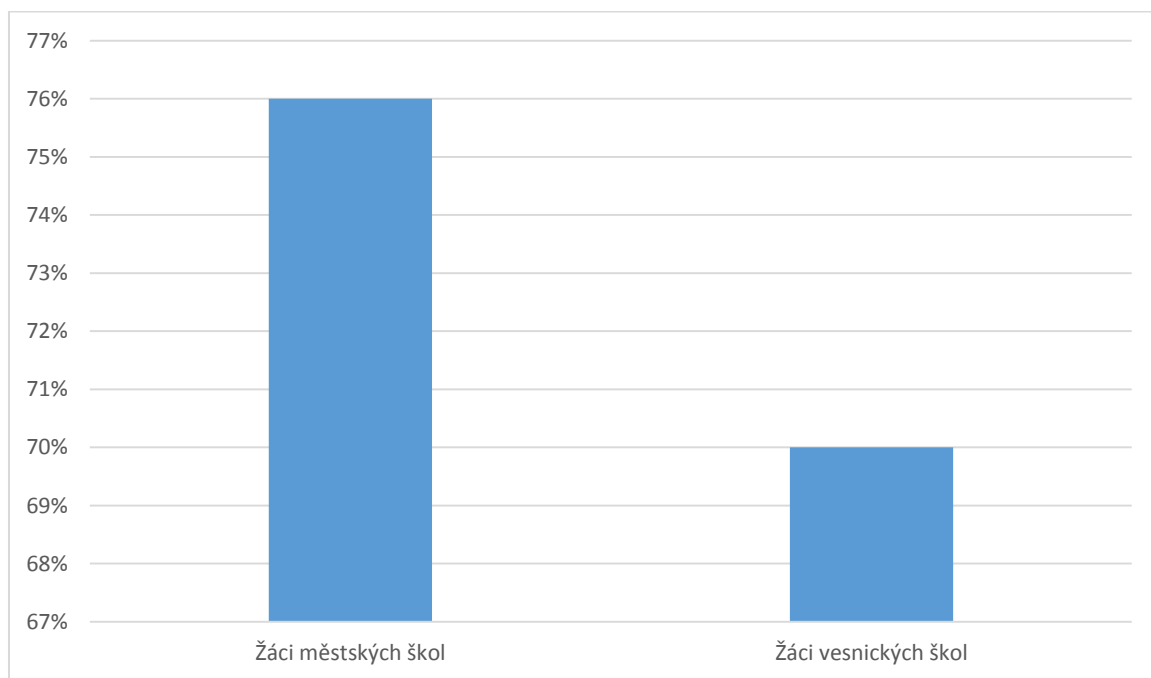
Výzkumná otázka č. 1: Bude více jak 80 % žáků v testování úspěšných? Úspěšné splnění testu jsem zvolila 60 % hranici, tedy minimálně 9 správných odpovědí.

Graf č. 21 Celková úspěšnost testování

Odpověď na 1. výzkumnou otázku zní ne. Pouze 78 % žáků splnilo absolvovalo testování úspěšně. Myslím si, že jedním z důvodů takového výsledku je fakt, že žáci absolvovali testování ve svém volném čase, tudíž nebyli již tolik soustředěni jako ve vyučování. Některé otázky si vyžadovali více pozornosti, neboť v odpovědích se změnilo pouze jedno slovo, a to mohlo vést ke špatné odpovědi. Tyto skutečnosti mohly ovlivnit celou úspěšnost testu. V rámci testování se projevila oblast, která žákům dělá potíže, a to přebytek rodinného rozpočtu. V kontextu dalších otázek lze usuzovat, že žáci problematiku osobního/rodinného rozpočtu nemají zažitou. Jako druhou problémovou oblastí znalostí žáků v oblasti finanční gramotnosti se dá považovat oblast bankovních produktů, kdy žáci neznají pojmy pojící se k problematice ani jednotlivé produkty. V dalších oblastech se zdá, že žáci mají vědomosti dostatečné, ale jak bylo zmíněno svět financí se neustále vyvíjí a je nutné se v oblasti financí neustále vzdělávat.

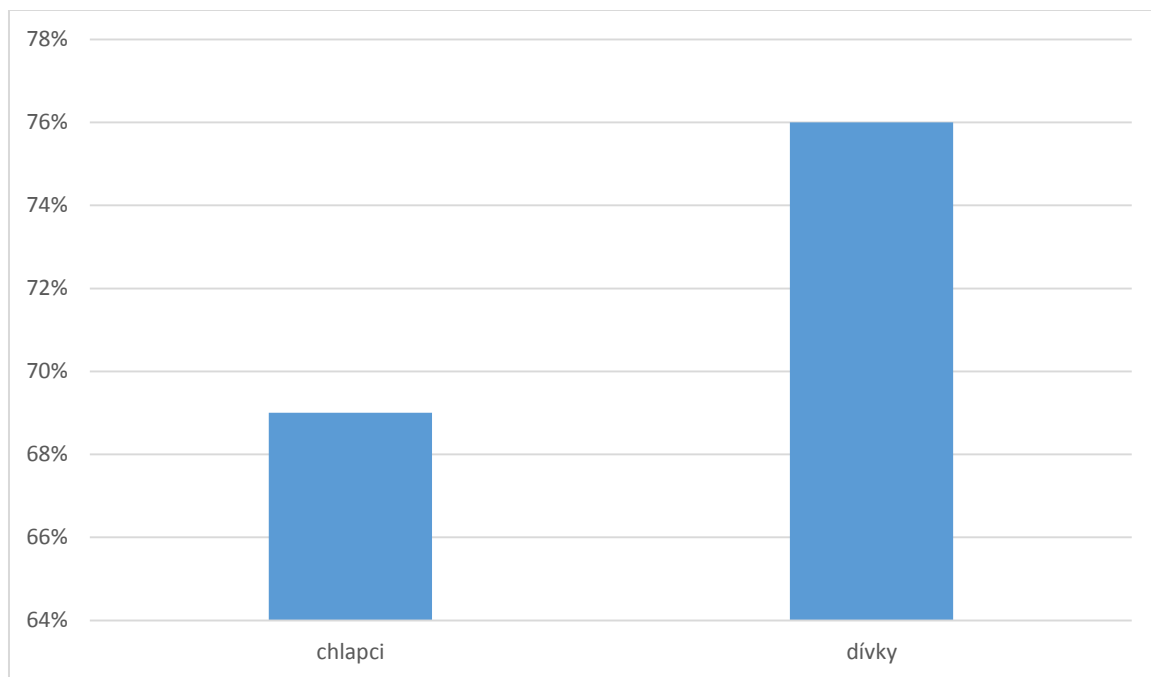
Výzkumná otázka č. 2: Budou žáci městských škol ve výzkumu úspěšnější než žáci vesnických škol?

Graf č. 21 Úspěch žáků městských škol a žáků vesnických škol

Odpovědí na tuto otázku je ano. Žáci městských škol dosáhli úspěšnosti 76 % a žáci vesnických škol dopadli o 6 % hůře.

Výzkumná otázka č. 3: Budou chlapci v testování úspěšnější než dívky?

Graf č. 23 Úspěch chlapců a dívek

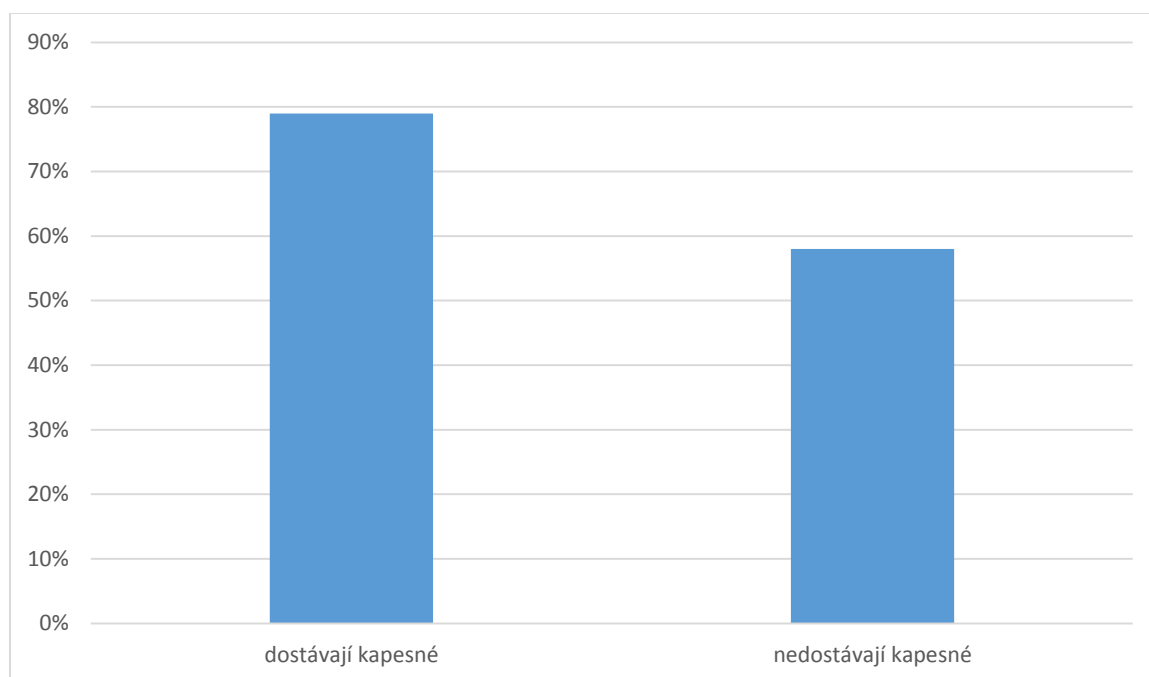
Odpověď na tuto výzkumnou otázku je ne. Dívky byly o 7 % v testování úspěšnější než chlapci. Tato skutečnost je odlišná od jiných testování, ale příčinou může být, že otázky mého

testování byly spíše zaměřeny na teoretické znalosti než na praxi, kdežto jiné výzkumy měly poměr otázek vyvážených.

Výzkumná otázka č.4: Za co žáci utrácí své peníze?

Jak je vidět na grafu č. 18 Útrata žáci nejčastěji utrácí své peníze za cukrovinky a různé pamlsky, i přesto že platí tzv. pamlsková vyhláška, která zakazuje prodej nejrůznějších pochutin ve školách. Z toho lze usuzovat, že žáci se k nezdravým potravinám dostanou mimo prostor školy a pamlsková vyhláška nemá takový efekt jaký MŠMT očekávalo.

Výzkumná otázka č. 5: Budou úspěšnější žáci, kteří dostávají kapesné, oproti těm, kteří kapesné nedostávají?

Graf č. 21 Úspěch žáků, kteří dostávají kapesné, a kteří nedostávají kapesné

Odpověď na tuto otázku zní ano. Žáci, kteří dostávají kapesné, tedy pracují se svým obnosem peněz, i když je zanedbatelný, jsou o 21 % úspěšnější než žáci, kteří nedostávají kapesné vůbec. Stále v dnešní společnosti není běžné dětem kapesné dávat nebo je nechat s penězi hospodařit, čímž jsou děti bržděny ve svém rozvoji v oblasti finanční gramotnosti.

4.7 Diskuze výsledků

V této kapitole budou výsledky porovnány s jinými dostupnými výzkumy. Zdrojem těchto výzkumů je organizace PISA (Programme for International Students Assessment) (Komentář k výsledkům mezinárodního šetření PISA v oblasti finanční gramotnosti, RVP, 2013) a výzkumu MF provedený společností ppm factum.

Mezinárodní šetření PISA, které se primárně zaměřuje na čtenářskou, matematickou a přírodovědnou gramotnost patnáctiletých žáků, se v roce 2012 zaměřilo na sledování úrovně finanční gramotnosti. Toto šetření probíhalo v době, kdy ještě nebyla finanční gramotnost povinně zakomponovaná do ŠVP. Výzkum MF je z roku 2015 a měří úroveň finanční gramotnosti dospělé populace České republiky. Svůj výzkum jsem uskutečnila v roce 2019, což je finanční gramotnost již 5 let povinnou součástí Školního vzdělávacího programu.

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit úroveň znalostí žáků 2. stupně základních škol na Blanensku v oblasti finanční gramotnosti. Z výsledků mého výzkumu jsem zjistila, že úroveň znalostí z oblasti finanční gramotnosti žáků 2. stupně ZŠ je nižší, než jsem předpokládala. Úspěšným zvládnutím testu jsem stanovila 9 správných odpovědí z 15 otázek. Úspěšnost v tomto testu zahrnuje znalost pojmů z oblasti finanční gramotnosti i znalosti z praktického života dotýkajících se finanční gramotnosti. V mém výzkumu dosáhlo této hranice 78 % žáků. Tento výsledek se lehce odklání od mnou stanovené hranice a neshoduje se s výsledky výzkumu PISA. Úroveň finanční gramotnosti žáků v roce 2012 byla nadprůměrná. Vzhledem k tomu, že se finanční gramotnost na školách povinně nevyučovala, je výsledek překvapující. Po detailnějším prostudování výzkumu jsem zjistila, že výzkumu se zúčastnili žáci, kteří s finanční gramotností zkušenosti měli. Srovnání výsledků mého výzkumu a výzkumu MF jsou se znalostmi úrovně finanční gramotnosti lépe žáci než dospělá populace České republiky. Podobné výsledky měli žáci s dospělou populací v otázkách rodinného rozpočtu. V mém didaktickém testu jsou to otázky č. 5 a 6, kde žáci měli až 62 % neúspěšnost, což je podobné s faktem, na který přišel výzkum MF, že 47 % domácností rodinný rozpočet vůbec nesestavuje. Žáci mají lepší znalosti ve srovnání s dospělými i v oblasti finančních produktů, ke kterému se v mém testování vztahovali otázky č. 3 a 15. Výsledky mého výzkumu se liší od 7 let starého výzkumu PISA, kde rozdíl ve výsledcích není tak markantní i od výzkumu dospělé populace, která ovšem finanční vzdělávání měla pouze ve svých rukou a svém zájmu.

Dílčím cílem mé práce bylo zjistit, zda jsou úspěšnější žáci navštěvující školy ve městech nebo na vesnicích. Žáci, kteří navštěvují školy ve městech jsou o 6 % úspěšnější. Tento rozdíl ovšem nepovažuji za markantní. Dá se předpokládat, že žáci v dnešní moderní společnosti mají stejné možnosti praxe s penězi i s možnostmi finančního vzdělávání.

Jedním z dílčích cílů práce bylo zjistit, jak žáci nakládají se svými penězi. Nejčastější odpovědi žáků byla možnost cukrovinky nebo dopisovali odpovědi jako brambůrky, energy drinky a jiné druhy pochutin. Toto zjištění jsem předpokládala, ale v souvislostech vydání

v roce 2016 vyhlášky o požadavcích na potraviny, pro které je přípustná reklama a které lze nabízet k prodeji a prodávat ve školách a školských zařízeních, jsem neočekávala, že tuto odpověď zvolí 56 žáků z 61 dotazovaných. Podle zjištěných výsledků je patrné, že nezdravé stravování žáků není příliš ovlivněno školním prostředím.

Posledním z dílčích cílů výzkumu bylo zjistit, zda se projevuje rozdíl ve znalostech finanční gramotnosti u žáků, kteří dostávají kapesné, a těmi, kteří kapesné nedostávají a jestli ano, tak jestli je tento rozdíl markantní nebo zanedbatelný. Rozdíl mezi ve výsledcích testů žáků, kteří disponují svými financemi, a těmi, kteří nedostávají kapesné je markantní. Rozdíl ve výsledcích činil 21 %. Vyšší úspěšnost žáků s kapesným byl zřejmý především u otázek č. 3, 6 a 16.

Jistě by bylo zajímavé porovnat výsledky šetření za několik let, kdy finanční gramotnost bude plnohodnotnou součástí výuky. Opětovné šetření úrovně finanční gramotnosti organizací PISA je naplánováno na rok 2021.

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit úroveň znalostí z oblasti finanční gramotnosti žáky 2. stupně základních škol na Blanensku. Po vyhodnocení všech vyplněných didaktických testů jsem zjistila, že úroveň finanční gramotnosti žáků je nižší, než jsem předpokládala. Vyučování finanční gramotnosti žáků základních škol je povinně zavedeno od roku 2013, a proto si myslím, že žáci, ale ani učitelé nemají problematiku dostatečně zažitou a stále ještě hledají nejideálnější formy výuky finančního vzdělání.

Dílčím cílem mé práce bylo zjistit, zda žáci, kteří disponují svými penězi, mají lepší úroveň finanční gramotnosti než žáci, kteří svými penězi nedisponují. Výzkum potvrdil skutečnost, že žáci dostávající kapesné mají lepší znalosti z oblasti finanční gramotnosti. Dá se předpokládat, že manipulace s penězi pomáhá k získávání základních návyků chování na trhu.

V didaktickém testu se ukázalo několik otázek problematických. Jednou z nich byla otázka č. 6 Co správně udělat s přebytkem rozpočtu? na kterou, žáci nejčastěji odpovídali peníze nechat na běžném účtu nebo doma v "prasátku". Tato odpověď zřejmě vychází z pozorování počínání svých rodičů, protože i výzkum MF dospělé populace České republiky dokládá, že většina lidí nechává své úspory na běžných účtech. Další problematickou otázkou byla otázka č. 10 Jaká je minimální mzda v ČR? Na tuto otázku žáci nejčastěji odpovídali 31516 Kč, což je průměrná mzda v ČR, tudíž si žáci nejspíše spletli pojmy. V dalších otázkách již nebyly viděny takové výkyvy špatných odpovědí.

Znalosti z oblasti finanční gramotnosti má význam pro celou společnost, neboť dostatečná znalost oblasti financí vede k zabraňování předlužování domácností. Finančně vzdělaný člověk je dostatečně kompetentní, aby byl za své jednání a rozhodování na trhu zodpovědný.

Seznam použitých zkratk a symbolů

FG	finanční gramotnost
MF	ministerstvo financí
MŠMT	ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OECD	The organisation for Economic Co-operation and Development
PISA	Programme for International Students Assessment
RVP	rámcový vzdělávací program
ŠVP	školní vzdělávací program
ZŠ	základní škola

Seznam použité literatury a zdrojů

1. Abeceda peněz. Česká spořitelna. 301 Moved Permanently [online]. Copyright © 2019 Česká spořitelna, a. s. [cit. 15.04.2019]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/landing-page/abecedapenez>.
2. ALTMANOVÁ, J. a kol. ed. Gramotnosti ve vzdělávání: příručka pro učitele. V Praze: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. ISBN 978-80-87000-41-0.
3. BALABÁN, Z. Slabikář finanční gramotnosti. Učebnice základních 7 modulů finanční gramotnosti. 2. aktualiz., vyd. Praha: Cofet, 2011, 321 s. ISBN 9788090439610.
4. HESOVÁ, A. Metodická doporučení pro výuku finanční gramotnosti. Vyd. 1. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013. 26 s. ISBN 978-80-7481-002-2.
5. CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
6. KAŠOVÁ, J. ISTENČIN, L. Výchova k finanční gramotnosti: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2012- . sv. ISBN 978-80-7238-107-4.
7. Měření finanční gramotnosti 2015: Kompletní výsledky. Ministerstvo financí ČR-proč se finančně vzdělávat? [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2015/mereni-urovne-financni-gramotnosti-2784>.
8. MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Proč se finančně vzdělávat? [online]. MFČR 2019 [cit. 2019-02-23]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/slovník-pojmu#tab-slovník-pojmu-f>.
9. Národní strategie finančního vzdělávání 2010, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/31443/>.
10. OPLETALOVÁ, A. a KVINTOVÁ J. Vybrané aspekty finanční gramotnosti v podmínkách základních a středních škol. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. Monografie. ISBN 978-80-244-4519-9.
11. Pamlsková vyhláška, MŠMT ČR. [online]. Copyright ©2013 [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/pamlskova-zacne-platit-20-zari-2016>.
12. RVP ZV 2017 červen, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/43792/>.

13. SMRČKA, Luboš. Rodinný rozpočet a společnost spotřeby: (staronový pohled na osobní finance a bohatství). 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2008. 313 s. ISBN 978-80-86946-78-8.
14. Standard finanční gramotnosti 2017. Ministerstvo financí ČR. Ministerstvo financí ČR [online]. Copyright © 2005 [cit. 07.04.2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/aktuality/2017/standard-financni-gramotnosti-29163>.
15. ŠKVÁRA, Miroslav. Finanční gramotnost. Druhé vydání. Praha: Miroslav Škvára, 2016. 283 stran. ISBN 978-80-904823-3-3.
16. Česká republika. Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách. In: Sběrka zákonů v ČR. 1992. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-295>.

Seznam grafů

Graf č. 1 Vydávání peněz	24
Graf č. 2 Platební karty	24
Graf č. 3 Deficitní rozpočet.....	25
Graf č. 4 Přebytek rozpočtu.....	25
Graf č. 5: Inflace.....	26
Graf č. 6 Pojištění nemovitostí	26
Graf č. 7 Pasivní příjmy	27
Graf č. 8 Minimální mzda	27
Graf č. 9 Zodpovědné půjčky	28
Graf č. 10 RPSN.....	28
Graf č. 11 Záruční doba.....	29
Graf č. 12 Ztráta karty	29
Graf č. 13 Spořicí produkty.....	30
Graf č. 14 Útrata domácnosti za elektřinu.....	30
Graf č. 15 Konsolidace úvěru.....	31
Graf č. 16 Kapesné	31
Graf č. 17 Velikost kapesného	32
Graf č. 18 Útrata	32
Graf č. 19 Šetření	33
Graf č. 20 Forma kapesného.....	33
Graf č. 21 Celková úspěšnost testování	34
Graf č. 21 Úspěch žáků městských škol a žáků vesnických škol.....	35
Graf č. 23 Úspěch chlapců a dívek.....	35
Graf č. 21 Úspěch žáků, kteří dostávají kapesné, a kteří nedostávají kapesné	36

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Složky finanční gramotnosti (Národní strategie finančního vzdělávání, 2010, s. 13).....	8
Obrázek č. 2 Rovnovážný bod trhu	11

Seznam příloh

Příloha č. 1 Didaktický test

Úroveň finanční gramotnosti žáků 2. stupně základních škol na Blanensku

1 Pohlaví

- a) Muž
- b) žena

2 Město nebo obec Vaší školy

..... (doplňte)

3 Kdo vydává peníze?

- a) Česká národní banka
- b) Ministerstvo financí
- c) Jakákoli banka

4 Vyberte správné tvrzení o platebních kartách?

- a) kreditní karty umožňují půjčení peněz, které nemají přesný termín splacení
- b) debetní karta umožňuje čerpat pouze do výše zůstatku na našem účtu
- c) s debetními kartami je spojen úvěr

5 Co je deficitní rozpočet?

- a) když výdaje převyšují příjmy
- b) když příjmy převyšují výdaje
- c) když příjmy jsou stejné jak výdaje

6 Co správně udělat s přebytkem v rozpočtu?

- a) peníze hned utratit za co chceme
- b) peníze nechat na běžném účtu nebo doma v "prasátku"
- c) tvořit si rezervu a výhodně spořit

7 Co je inflace?

- a) růst cenové hladiny v čase
- b) pokles cenové hladiny v čase
- c) hodnota peněz zůstává v čase stejná

8 K čemu se pojí pojištění nemovitostí?

- a) k obytným budovám a stavbám
- b) k autům
- c) k dovolené

9 Co patří do pasivních příjmů?

- a) příjmy z pronájmu bytu
- b) mzda
- c) výhra v loterii

10 Jaká je minimální mzda v ČR?

- a) 31516 Kč
- b) 13350 Kč
- c) 11267Kč

11 Na koupi, které věci je zodpovědné si půjčit?

- a) Auta
- b) Domu či bytu
- c) Vánoční dárky

12 Co je ukazatel RPSN?

- a) Ukazuje kolik vyděláme na spořicímu účtu.
- b) Funkce na bankomatech.
- c) Ukazuje kolik nás bude stát půjčka i se všemi poplatky.

13 Jaká záruka je dle zákona na zakoupené zboží?

- a) 6 měsíců
- b) 4 roky
- c) 2 roky

14 Co uděláte jako první při ztrátě karty?

- a) Požádám banku o blokaci karty
- b) Změním si PIN kód
- c) Budu platit hotově

15 Co jsou spořicí produkty?

- a) hypotéka, kontokorent, spotřebitelský úvěr
- b) stavební spoření, podílové fondy, termínované vklady
- c) pojištění nemovitostí, cestovní pojištění, havarijní pojištění

16 Jaká je měsíční průměrná útrata tříčlenné domácnosti za elektřinu?

- a) cca 300 Kč
- b) cca 1200 Kč
- c) cca 2500 Kč

17 Co je to konsolidace úvěru?

- a) Způsob nabídky úvěrů, který probíhá vždy po telefonu
- b) Sloučení všech stávajících úvěrů do jednoho
- c) Postoupení nesplácených úvěrů agentuře, která se zabývá vymáháním dluhů

18 Dostáváte kapesné?

- a) Ano, pravidelně
- b) Ano, příležitostně
- c) Ne

19 Pokud dostáváte kapesné, jak velkou částku dostáváte?

- a) 300 Kč
- b) 500 Kč
- c) 1000 Kč
- d) Jiné:

20 Co z kapesného platíte?

- a) Obědy
- b) Jízdné
- c) Svačiny
- d) Časopisy
- e) Cukrovinky
- f) Jiné:

21 Spoříte z kapesného?

- a) Ano
- b) ne

22 Jak kapesní dostáváte?

- a) V hotovosti
- b) Na platební účet

Anotace

Jméno a příjmení:	Blanka Hudcová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Ing. Alena Opletalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce	Úroveň finanční gramotnosti žáků 2. stupně základních škol na Blanensku
Název práce v Angličtině	The level of financial literacy of pupils of the 2nd grade of elementary school in Blansko
Anotace práce	Bakalářská práce Úroveň finanční gramotnosti žáků 2. stupně základních škol na Blanensku je složena z části teoretické a části praktické. Teoretická část se věnuje finanční gramotnosti a jejím základním pojmům, podíl rodičů na výchově k finanční gramotnosti a výuce finanční gramotnosti na základních školách. Cílem praktické části je zjistit úroveň znalostí finanční gramotnosti žáků 2. stupně základních škol na Blanensku pomocí didaktického testu, porovnat výsledky skupin žáků městských a vesnických škol a zjistit způsob nakládání s vlastními financemi žáků.
Klíčová slova	Finanční gramotnost, finanční vzdělání
Anotace v Angličtině	This final thesis The level of financial literacy of pupils of the 2nd level of basic schools in Blansko is composed of the theoretical part and the practical part. The theoretical part is focused on financial literacy and its basic concepts, the share of

	parents in education on financial literacy and teaching of financial literacy in primary schools. The objective of the practical part is to find out the level of knowledge of financial literacy of primary school pupils in Blansko using a didactic test, to compare the results of groups of pupils of municipal and rural schools and to find out how to handle their own finances.
Klíčová slova v Angličtině	Financial literacy, financial education
Přílohy vázané v práci	Příloha č. 1 didaktický test
Rozsah práce	45 s.
Jazyk práce	Český jazyk